

Milla Kangas

**BLACK LIVES MATTER
-MIELENOSOITUSTEN REPRESENTAATIO
HELSINGIN SANOMISSA**

Protestiparadigman soveltuvuus uutisoinnin
analysointiin

TIIVISTELMÄ

Milla Kangas: Black Lives Matter -mielenosoitusten representaatiot Helsingin Sanomissa – protestiparadigman soveltuvuus uutisoinnin analysointiin
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2021

Tässä kandidaatintutkielmassa käsitellään kesällä 2020 eri puolilla maailmaa järjestettyjen Black Lives Matter -mielenosoitusten representaatioita Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Tutkielman aihetta motivoi sosiaalisessa mediassa käydyssä keskustelussa nostetut huomiot siitä, miten mielenosoituksista mediassa puhuttiin, sekä siitä, mitä käsitteitä mielenosoituksista käytettiin. Päättökysymys tutkielmassa on: Miten Black Lives -mielenosoituksia representoidaan Helsingin Sanomien uutisoinnissa? Tätä pääkysymystä täsmentävinä kysymyksinä ovat: 1. Millaisia nimityksiä mielenosoituksista käytetään? 2. Miten niin kutsutun protestiparadigman keinot näkyvät uutisoinnissa?

Protestiuutisoinnissa ilmeneviä toistuvia keinoja on teoretisoitu niin sanotun protestiparadigman käsitteen avulla. Protestiparadigmassa määritellään viisi ulottuvuutta: tietynlaisten uutiskehysten käyttö, turvautuminen virallisiin tahoihin tiedon lähteenä, julkisen mielipiteen hyödyntäminen esimerkiksi sivustakatsojien kommentein, mielenosoitusten delegitimisoiminen eli niiden oikeutuksen kyseenalaistaminen sekä niiden demonisoiminen. Protestiparadigman keinoja on havaittu käytettävän aiemmin Black Lives Matter -mielenosoituksia koskevassa uutisoinnissa esimerkiksi Yhdysvalloissa. Lisäksi tutkielman aihe kiinnittyy rasmitutkimukseen, jonka mukaan yhteiskunnan rasistiset rakenteet näkyvät suomalaisessa mediassa ja journalismissa. Ne tulevat näkyväksi esimerkiksi tiettyjen sanavalintojen kautta.

Tutkielman aineisto muodostuu yhdestätoista Helsingin Sanomien verkkosivuilla julkaistusta uutisartikkelista, jossa käsitellään Black Lives Matter -mielenosoituksia. Metodologisesti tutkielma hyödyntää protestiparadigman käsitettä ja analyysimenetelmänä tutkielmassa toimii kriittinen diskurssianalyysi. Diskurssianalyttinen havainnointi tehdään protestiparadigmassa määritellyn viiden kohdan mukaisesti. Protestiparadigma ei kuitenkaan tavoita uutisoinnin kaikkia ulottuvuuksia, minkä vuoksi analyysityössä on nostettu esiin kaksi aineistolähtöistä diskurssia: poliisin vastuu mielenosoituksissa ja niiden taustalla sekä mielenosoitusten kytkeminen historialliseen ja rasismien kontekstiin.

Tutkielmassa havaitaan, että protestiparadigman keinoja näkyy aineistossa. Niiden avulla kyseenalaistetaan mielenosoitusten oikeutusta. Protestiparadigmaa hyödyntävät representaatiot kasaantuvat Yhdysvaltojen mielenosoituksista kertovaan uutisointiin, ja muita maita koskevassa uutisoinnissa keinoja on käytetty vähemmän. Protestiparadigman käytön ohella aineistossa tulevat esiin myös mielenosoitusten oikeutusta tukevat representaatiot yhtäältä poliisin vastuuta korostavan ja toisaalta poliisiväkivallasta ja rasismista kertovan diskurssin kautta. Tutkielmassa havaitaan myös, että "mielenosoitus" ja "mellakka" näyttävät aineistossa usein synonyymeina, eikä mielenosoittajien ja mellakoitsijoiden ryhmiä välttämättä eritellä toisistaan. Tämä tuo epämääräisyyttä mielenosoituksia kuvaaviin representaatioihin. Mielenosoituksia siis representoidaan toisaalta historiallisen kontekstin ja rasismien oikeuttamina, mutta niiden legitimitettiin kyseenalaistetaan protestiparadigman keinoin, esimerkiksi asettamalla väkivaltateot keskiöön sekä esittämällä mielenosoittajat ja levottomuuksia lietsoneet mellakoitsijat yhtenäisenä ryhmänä.

Avainsanat: Black Lives Matter, mielenosoitus, representaatio, rasismi, poliisiväkivalta, mellakka

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Rasismi ja poliisiväkivalta	3
2.1 Rasismi ja ”rotu” – määrittelyjä	3
2.2 Rasismi ja rodullistetut vähemmistöt mediassa.....	4
2.3 Poliisiväkivalta Yhdysvalloissa.....	6
3. Median rooli ja valta yhteiskunnassa	8
3.1 Representaatiot median vallan ilmentäjinä.....	8
3.2 Protestiparadigma	9
3.3 Black Lives Matter -mielenosoitukset Yhdysvaltojen mediassa.....	10
4. Tutkimusmenetelmät ja aineisto	11
4.1 Aineiston esittely ja kerääminen	11
4.2 Analyysimenetelmänä kriittinen diskurssianalyysi	12
4.3 Tutkimuksen etiikka	13
5. Analyysin tulokset	14
5.1 Uutiskehykset	14
5.2 Julkisen mielipiteen hyödyntäminen	16
5.3 Turvautuminen virallisiin tahoihin	17
5.4 Delegitimisointi	19
5.5 Demonisointi	21
5.6 Protestiparadigman haastaminen – mielenosoitusten oikeutusta tukevat diskurssit	22
5.6.1 Poliisin vastuu mielenosoituksissa ja niiden taustalla	22
5.6.2 Mielenosoitusten taustalla vaikuttava historiallinen konteksti ja rasismi.....	24
6. Yhteenvedo ja johtopäätökset	26
7. Lähteet	30
LIITE 1: Aineisto	33
LIITE 2: Aineiston esittely.....	34

1. JOHDANTO

25. toukokuuta 2020 Yhdysvaltain Minneapolisissa 46-vuotias George Floyd pidätettiin, kun päivittäistavarakaupan myyjä soitti poliisit epäiltyään tämän käyttäneen kaupassa väärennettyä seteliä. Tilanne eskaloitui siihen, että valkoinen poliisi Derek Chauvin aiheutti mustan Floydin kuoleman painamalla polveaan tämän kaulaan noin kahdeksan minuutin ajan. (The New York Times 2020.) George Floydista tuli jälleen yksi esimerkki siitä, miten poliisin väärät menettelytavat sekä suoranainen poliisiväkivalta voivat pahimmassa tapauksessa jopa tappaa mustan amerikkalaisen – Frank Edwards, Hedwig Lee ja Michael Esposito (2019) ovat todenneet tutkimuksessaan, että mustilla, afroamerikkalaistaustaisilla ihmisillä on Yhdysvalloissa suuri riski joutua poliisin surmaamaksi.

Tapahtuman myötä Yhdysvalloissa järjestettiin poliisiväkivaltaa vastustavia mielenosoituksia. Protestit levisivät nopeasti ympäri maailmaa. Poliisiväkivaltaa vastustavat Black Lives Matter -mielenosoitukset eivät ole täysin uusi ilmiö Yhdysvalloissa, vaikka kesän 2020 mielenosoitukset olivat kenties laajimpia sen historiassa. Black Lives Matter (lyhennettynä BLM) on liike, joka sai alkunsa #BlackLivesMatter-hashtagista vuonna 2013 vastauksena mustiin ihmisiin kohdistuvaan poliisiväkivaltaan Yhdysvalloissa. Liikkeen taustalla toimii maailmanlaajuinen, Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Iso-Britaniassa vaikuttava organisaatio Black Lives Matter Global Foundation Network, Inc., jonka nettisivuilla määritellään sen pääasialliseksi tehtäväksi ”valkoisen ylivallan kitkeminen ja mustien yhteisöjen suojeleminen valtion ja omankädenoikeuden harjoittajien väkivallalta”. (BlackLivesMatter.com: About Black Lives Matter.)

Niin sosiaalisissa kuin perinteisemmissä medioissa, kuten lehdistössä ja televisiossa, protestit olivat esillä alkukesästä 2020 laajalti. Erityisen kiinnostavaa uutisoinnissa olivat ne puhe- ja käsittelytavat sekä mielikuvat ja representaatiot, joita eri mediat tuottivat. Julkisessa keskustelussa esille nousi etenkin ”mielenosoittamisen” ja ”mellakoimisen” käsitteet ja niiden erot. Mielenosoituksella tarkoitan tutkielmassani jonkun tahon, esimerkiksi yksityisen henkilön tai järjestön erikseen järjestämää joukkotapahtumaa, jonka tarkoituksena on huomiota herättäen tai mahdollisesti uhmaten esittää vaatimus, mielipide tai vastalause jonkin puolesta tai vastaan (Lahti 1997, 20). Käytän mielenosoituksesta myös synonyymina sanaa protesti. Mellakan taas käsitän tapahtumaksi, jossa

väkijoukko aikoo käyttää henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai aiheuttaa omaisuusvahinkoja (Rikoslain 17. luku, §2).

Floydin kuolema ja siitä alkunsa saaneet mielenosoitukset ovat ajankohtaisia tutkielman teko- ja julkaisuaikaan, miltei vuosi alkuperäisten tapahtumien jälkeen: huhtikuussa 2021 valamiehistö katsoi Derek Chauvinin olevan syyllinen kaikkiin häntä vastaan nostettuihin syytteisiin. Mahdollinen tuomio on historiallinen, sillä poliiseja harvoin tuomitaan työssä tehdyistä surmista, etenkin kun uhrina on afroamerikkalainen henkilö. (The New York Times 2021.)

Protestiuutisointia on aiemmin tutkittu esimerkiksi juuri Yhdysvalloissa, ja siinä on havaittu tiettyjä keinoja, jotka uutisointiin ja näin myös mielenosoituksista luotuihin kuviin vaikuttavat. Näitä keinoja voidaan nimittää protestiparadigmaksi (esim. McLeod & Hertog 1999; McLeod 2007). Protestiparadigman keinojen käyttöä BLM-mielenosoitusten yhteydessä ovat Yhdysvalloissa havainneet Leopold & Bell (2017), joiden tutkimuksessa yli puolessa artikkeleista löytyi protestiparadigman mukaisia keinoja.

Tavoitteenani tutkielmassani on tutkia, millaista kuvaa kesän 2020 Black Lives Matter -mielenosoituksista luotiin Helsingin Sanomissa, eli miten mielenosoituksia representoitiin uutisoinnissa. Tämän lisäksi pyrin selvittämään, millaisia nimityksiä mielenosoituksista käytetään. Erotetaanko uutisoinnissa toisistaan käsitteellisesti ”mielenosoitus” ja ”mellakka”, jotka sisältävät erilaisia merkityksiä, vai käytetäänkö niitä synonyyminomaisesti ja täten tuotetaan representaatioita ja mielikuvia, jotka rakentavat ilmiön ympärille tietynlaista todellisuutta? Lisäksi tutkin, miten teoria protestiparadigmasta ja siinä määritellyt keinot näkyvät Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Tutkimuksessani pääkysymykseni on:

Miten Black Lives Matter -mielenosoituksia representoidaan Helsingin Sanomien uutisoinnissa?

Lisäksi olen määritellyt kaksi alakysymystä tarkentamaan analyysia ja tuloksia:

- 1) Millaisia nimityksiä mielenosoituksista käytetään?***
- 2) Miten protestiparadigman keinot näkyvät uutisoinnissa?***

Aloitan tutkielmani tarkastelemalla rasismia, sen vaikutusta suomalaisessa mediassa ja journalismissa sekä poliisiväkivaltaa. Tämän jälkeen luvussa 3 käsittelen representaatioita, median valtaa ja näiden kahden merkityksiä, josta siirryn tarkastelemaan analyysiani ohjaavaa käsitettä protestiparadigmaa. Protestiparadigman esittelyn jälkeen käsittelen Black Lives Matter -liikkeen ja

-mielenosoitusten aiempaa representointia Yhdysvaltojen mediassa. Luvussa 4 esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmän, kriittisen diskurssianalyysin sekä aineistoni ja pohdin tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Luku 5 eli analyysiosio on jaettu protestiparadigmassa määritellyn viiden ulottuvuuden mukaan. Näiden viiden ulottuvuuden lisäksi olen nostanut esille kaksi protestiparadigman ulkopuolelle jäävää aineistolähtöistä diskurssia poliisin vastuusta mielenosoituksissa ja laajemmin niiden taustalla sekä mielenosoitusten historiallisen ja rasismien kontekstista, jotka kuvaavat uutisoinnissa esiintynyttä, mielenosoitusten oikeutusta tukevaa representointia (luku 5.6). Lopuksi luvussa 6 esittelen johtopäätöksiä ja yhteenvedon analyysistä, ja erittelen niitä representaatioita, joita olen tutkielmassani uutisoinnista havainnut.

2. RASISMI JA POLIISIVÄKIVALTA

Tässä luvussa käsittelen rasismien ja ”rodun” käsitteitä sekä rasismia suomalaisessa mediassa ja journalismissa. Lopuksi keskityn vielä BLM-mielenosoituksiin olennaisesti liittyvään poliisiväkivaltaan Yhdysvaltojen kontekstissa.

2.1 Rasismi ja ”rotu” – määrittelyjä

Ensimmäiseksi määrittelen kaksi yhteen kietoutuvaa käsitettä, jotka ovat olennaisia Black Lives Matter -mielenosoituksista Helsingin Sanomissa luotujen representaatioiden kannalta: ”rodun” ja rasismien. Rasismia tulee tarkastella yhdessä ”rodun” käsitteen kanssa, sillä se on olennainen käsite rasismien määrittelyn kannalta.

”Rotu” on käsite, josta rasismien käsite on alun perin muotoutunut. (Miles 1994, 103). ”Rodun” käsite on ongelmallinen, mutta yhteiskuntatieteellisesti merkittävä tutkielmassani: yhteiskuntatieteissä ”rotu” lainausmerkeissä esitettynä viittaa sosiaalisissa ja kulttuurisissa käytännöissä rakentuneisiin ryhmiin, joiden määrittelyssä viitataan tiettyihin ihmisen fyysisiin ominaisuuksiin, kuten ihonväriin (Rastas 2005, 81). Käsitettä on vaikea välttää, sillä suuri osa käyttämästäni lähteistä ovat englanninkielisiä ja ”rodun” käsite on niissä läsnä jatkuvasti. ”Rodun” käsite on epätieteellinen, kun sillä tarkoitetaan ajatusta ”rotujen” hierarkiasta, jossa ihonväri ja sen kaltaiset piirteet toimivat ihmisiä erottelevina tunnusmerkkeinä (Miles 1994, 103). ”Rodut” ovat yhteiskunnallisesti kuviteltuja; ne ovat

historiallisesti ja kulttuurisesti muodostettujen merkitysten liittämistä ihmisen fysiologiaan, eivätkä biologisia tosiasioita. Kuitenkin esimerkiksi Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa ”rodun” käsitettä käytetään, kun puhutaan ryhmistä, jotka erotetaan toisistaan ihonvärin mukaan. (Em., 106.)

”Rodun” käsitteen lisäksi Robert Miles (1994) on määritellyt myös rasismien moninaista luonnetta. Rasismissa rodullistamiseen liitetyt kielteiset ja leimaavat aspektit arvottavat tunnistettuun ryhmään kuuluvia ihmisiä suhteessa toisiin ryhmiin. Rodullistaminen viittaa prosessiin, jossa tietyt biologiset ominaisuudet nousevat yhteiskunnallisesti merkittäviksi ja joiden perusteella ihmiset luokitellaan erillisiksi ryhmiksi. (Em., 110–111.) Kun toiseen ryhmään liitetään rasismissa negatiivisia merkityksiä, tuotetaan samalla myönteistä kuvaa itsestä, omasta ryhmästä (em., 117). Rasismi on siis jakoja tiettyihin kategorioihin ja ryhmiin.

Rasismilla voidaan tarkoittaa aatteita ja asenteita, mutta myös toimintaa ja sen seurauksia puhetavasta riippuen (Rastas 2005, 72). Tutkielmassani käsitän rasismien toimintana ja toiminnan seurauksina: tässä tapauksessa toiminnalla viitataan Helsingin Sanomissa käytettyihin sanavalintoihin ja puhetapoihin, ja toiminnan seurauksilla taas viitataan niillä luotuihin representaatioihin ja mielikuviin, jotka vaikuttavat laajempiin diskursseihin (diskurssin ja representaation suhteesta ks. luku 4.2). Rasismi on sitä, että tietyt diskurssit ohjaavat havaintojamme, sekä sitä miten arvotamme eroja ihmisryhmien välillä (em., 84).

Edellä esitettyjen rasismien määritelmien lisäksi on tarpeellista vielä lopuksi määritellä yksi rasismien muoto – institutionaalinen rasismi. Institutionaalisen rasismien luonne tiivistyy Milesin (1994, 124–125) mukaan siihen, että jotkin käytännöt, jotka vallitsevat tietyssä kontekstissa, uusintavat jotain aiempaa rassistista diskurssin muotoa, vaikka itse diskurssi olisikin tukahdutettu. Koska institutionaalisen rasismien osoittaminen voi olla Suomessa haasteellista ja rakenteissa vaikuttavasta rasismista vähän tutkimustietoa (Rastas 2005, 94), on BLM-mielenosoituksista uutismedioissa tuotettuja representaatioita tärkeää tarkastella Suomen kontekstissa institutionaalisen rasismien kannalta.

2.2 Rasismi ja rodullistetut vähemmistöt mediassa

Etnisyyttä ja rasismia suomalaisessa journalismissa on tutkittu aiemmin esimerkiksi Pentti Raittilan (2002) toimittamassa teoksessa. Toimittajien keskuudessa vallitsee ajatus siitä, että median ei kuulu osallistua rasismien edistämiseen yhteiskunnassa, mutta tämän konkreettista toteutumista on vaikea arvioida. Vähemmistön edustajat ovat itse nostaneet esille sen, että tiedotusvälineillä on

keskeinen vaikutusvalta siihen, millainen ilmapiiri vähemmistöjä koskevaa keskustelua ympäröi. (Pietikäinen 2002, 14.) Tällöin tiedotusvälineissä vaikuttavan institutionaalisen ja rakenteellisen rasismien voidaan nähdä myös vaikuttavan siihen julkiseen keskusteluun, joka vähemmistöjä ympäröi, joka taas vaikuttaa siihen, kenen ääni pääsee yhteiskunnassa kuuluviin. Vaikka toimittajat irtisanoutuivatkin rasismista, on huomioitava se, että myös rasismista irtisanoutuvat ihmiset voivat uusintaa rasisistisia ajattelutapoja tiedostamatta sitä (Rastas 2005, 73). Sekä yksilöistä että erilaisista instituutioista on vaikea löytää toimijoita, jotka ensinnäkin tunnistaisivat ja toiseksi toteaisivat tai myöntäisivät toiminnassaan mahdollisesti vaikuttavan rasismien (em., 88). Siksi sen tunnistaminen ja erittelemine tiedotusvälineiden kaltaisessa instituutiossa ja edelleen sen edustajissa, kuten Helsingin Sanomissa, on tärkeää.

Suomalaisessa mediassa rasismi on harvoin suoraa ja avointa, mutta uutisoinnista, jossa käsitellään muita kansoja ja kulttuureja voidaan löytää rasismia ruokkivia stereotyyppioita sekä tietynlaisia puhe- ja esitystapoja (Rastas 2005, 71). Rodullistetut vähemmistöt kuitenkin esiintyvät Suomen uutismedioissa harvoin – useimmiten silloin kun on kyseessä jonkinlaiset nopeat muutokset, poikkeukselliset tapahtumat tai konfliktit. Aiempana esimerkkinä tästä on somalialaisten saapuminen Suomeen 1990-luvulla. (Pietikäinen 2002, 19–20.) Tällainen ilmiö on havaittavissa myös BLM-mielenosoitusten yhteydessä. Mielenosoitukset olivat niin maailmanlaajuisesti kuin Suomen tasolla jokseenkin poikkeuksellisia laajuudeltaan ja levinneisyydeltään. Uutisointi sai näin alkunsa konfliktista, George Floydin kuolemasta, joka johti poikkeuksellisiin tapahtumiin. Nämä tapahtumat taas nostivat otsikoihin poliisiväkivallan Yhdysvalloissa sekä koko maailmassa vaikuttavan, erityisesti mustiin ihmisiin kohdistuvan rasismien. Koska kyse oli suhteellisen äkillisistä ja poikkeuksellisista tapahtumista, voidaan tapahtumia ympäröineessä uutisoinnissa nähdä jonkinlainen trendi – aihe oli pinnalla erityisesti vuoden 2020 touko-kesäkuun vaihteessa, mutta hiipui melko nopeasti kesän loppuun mennessä.

Toimittajan työlle on ominaista kiire, tietyt rutiinit sekä niin sanotut talon tavat, jotka vaikuttavat siihen, miten uutisia tehdään ja kirjoitetaan. Journalisteilla on kuitenkin valinnanvapaus siinä, millaisia sanavalintoja jutuissa käytetään, ketä käytetään lähteinä, sekä kenen ääni jutuissa kuuluu esimerkiksi suorien lainauksien kautta. (Pietikäinen 2002, 24.) Sanavalinnoilla on siis myös merkitys representaatioiden ja edelleen ilmiöistä muodostuvien diskurssien kannalta (ks. luku 3.1). Esimerkiksi BLM-protestien yhteydessä on merkittävää, puhutaanko ”mielenosoituksista” vai ”mellakoista”, sekä myös se, avataanko käsitteitä niin, että niiden merkitysten tulkinta ei jää

pelkästään lukijan tehtäväksi. Näiden kahden käsitteen käyttäminen synonyymeina vaikuttaa myös niihin representaatioihin, joita tapahtumista tuotetaan.

Kielellisillä valinnoilla annetaan tapahtumille sekä ihmisille erilaisia toimijan rooleja – kuka esitetään toimijana, kuka taas toiminnan kohteena. Kielellisten toimijoiden tarkastelun kautta voidaan nostaa esiin kysymyksiä vallasta ja vastuusta. (Pietikäinen 2002, 28.) BLM-mielenosoitusten kontekstissa vallan ja vastuun analysoiminen liittyy esimerkiksi mielenosoittajiin ja mielenosoituksissa olleisiin siviileihin sekä poliiseihin. Mielenosoituksista luotuihin representaatioihin vaikuttaa vahvasti se, esitetäänkö mielenosoitusten yhteydessä esimerkiksi väkivaltaa harjoittaneina tahoina mielenosoittajat ja väkivaltaisen toiminnan kohteena poliisit vai kenties toisin päin. Toimijuuden tietyllä esittämisellä ja kehystämällä on siis merkitystä, kun tarkastellaan protestiuutisointia vallan näkökulmasta.

2.3 Poliisiväkivalta Yhdysvalloissa

Poliisiväkivalta näyttyy Yhdysvalloissa rodullistettujen vähemmistöjen näkökulmasta laajana skaalana erilaisia väkivaltaisia toimia, kuten häpäisevänä kielenkäyttönä, rasistisina haukkumasanoina ja tarpeettomina tarkastuksina, jotka eivät edellyttäisi fyysistä voimankäyttöä, mutta joihin sellainen usein liittyy. Lainsäädännön näkökulmasta liiallinen ja kohtuuton väkivalta on poliisiväkivaltaa selkeimmin määrittelevä tekijä. (Locke 1996; Holmes & Smith 2008.) Hubert Locke (1996, 224) esittää lisäksi poliisiväkivallan olevan sitä, että poliisit käyttävät uniformunsa tuoman institutionaalisen suojan varjolla liiallisia voimakeinoja ilman, että siihen on lainmukaisia perusteluja. Kohtuuttoman väkivallan ongelma nousee usein esiin silloin, kun kyseessä on tilanne, jossa poliisin menettely- ja toimintatavat ovat laillisesti kyseenalaisia, mikä johtaa sanalliseen väittelyyn, joka taas yltyy fyysiseen yhteenottoon (em., 232).

Puhuttaessa poliisiväkivallasta on oleellista nostaa esille poliisin ja rodullistettujen ja etnisten vähemmistöjen, etenkin afroamerikkalaisten ja mustien amerikkalaisten väliset suhteet ja konfliktit, joista myös Black Lives Matter -liike sekä -mielenosoitukset ovat saaneet alkunsa. Tällaiset konfliktit eivät ole uusia – esimerkiksi 1960-luvulla Yhdysvalloissa nähtiin laajoja ”rotumellakoita”, jotka aiheutuivat juuri poliisin ja kansalaisten välisten konfliktien seurauksena (Holmes & Smith 2008, 2). ”Rotumellakat” toimivat esimerkkeinä poliisin ja mustien ryhmien välisistä vastakkainasetteluista (em., 29), ja tällaiset konfliktit voidaan nähdä valkoisen ylivallan ja rasismin symboleina (esim. Morales 1972).

Poliisiväkivaltaa mustia ja muita rodullistettuja vähemmistöjä kohtaan on selitetty tietyllä poliisialakulttuurilla ja stereotyyppioilla, jotka tässä alakulttuurissa vaikuttavat (Holmes & Smith 2008, 57). Tutkimuksissa onkin havaittu, että uskomukset ”rotujen” välisiin eroihin esimerkiksi aggressiossa, älykkyydessä ja rikollisuudessa saattavat tuottaa vähemmistöjen kannalta julmempia lopputuloksia rikosoikeudellisen prosessin aikana (esim. Steen, Engen, & Gainey 2005). Tällainen eriarvoinen kohtelu muodostaa epäilemättä stereotyyppioita poliisista myös vähemmistöille (Holmes & Smith 2008, 74), ja molemmissa ryhmissä vaikuttavat ennakkoluulot edistävät tiettyä uhkan ilmapiiriä niiden välillä (em., 77).

Yhdysvalloissa köyhemmillä asuinalueilla poliisi tekee enemmän väkivaltainterventioita kuin rikkaammilla – työ on siis erilaista riippuen naapurustosta. Tämä vaikuttaa siihen, että poliisilla voi olla tiettyjä odotuksia, jotka kehystävät köyhillä alueilla asuvien, usein rodullistettujen vähemmistöjen kuten mustien yhteisöjen ja poliisin välisiä kanssakäymisiä. (Holmes & Smith 2008, 29.) Edellä todettu uniformun tuoma suoja mahdollistaa siis myös poliisin tietynlaisen käyttäytymisen rodullistettuja ja etnisiä vähemmistöjä kohtaan (Locke 1996, 224).

Keskustelu poliisiväkivallasta keskittyy usein siihen, että ongelmasta syytetään yksittäisiä ”pahoja poliiseja” sen sijaan, että pohdittaisiin esimerkiksi poliisien socialisaatiota poliisi-instituutiossa vallitsevaan kulttuuriin (Locke 1996, 229). Tämä vie huomiota ilmiön institutionaaliselta pohjalta ja siltä, mitkä rakenteelliset tekijät vaikuttavat siihen, että jotkut poliisit käyttävät liiallista väkivaltaa etenkin tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Locke (em., 232) nostaakin esille kysymyksen siitä, missä määrin poliiseja ympäröivä kulttuuri painostaa käyttämään väkivaltaa, vaikka yksilö ei sitä suoranaisesti kannattaisikaan. Tämän huomioiminen tutkielmassani on tärkeää – ajoittainen kriittinen näkökulma poliisin toimintaa kohtaan kohdistuu instituutioon, ei yksittäisiin poliiseihin.

3. MEDIAN ROOLI JA VALTA YHTEISKUNNASSA

Tässä luvussa käsittelen median roolia ja valtaa representaatioiden kautta. Esittelen luvussa lisäksi protestiparadigman, joka toimii analyysiani ohjaavana kehyksenä. Lopuksi käsittelen sitä, miten Black Lives Matter -mielenosoituksia on havaittu käsiteltävän Yhdysvaltojen mediassa ja miten protestiparadigmassa määritellyt keinot ovat vaikuttaneet niitä koskevaan protestiuutisointiin aiemmin.

3.1 Representaatiot median vallan ilmentäjinä

Suomalaisessa yhteiskunnassa voidaan vallan kolmijako-opin mukaisesti määritellä olevan kolme valtiomahtia: eduskunta, hallitus ja viranomaiset sekä oikeuslaitos. Näiden kolmen rinnalle nostetaan usein kuitenkin myös neljäs: media. Median vaikutusvalta yhteiskunnassa perustuu esimerkiksi siihen, että sillä on olennainen kyky luoda ja määritellä niitä keskustelun aiheita, jotka ovat yhteiskunnassa valloillaan. (Seppänen & Väliaverronen 2012, 170.) Tiedotusvälineet voivat vaikuttaa esimerkiksi uskomuksiin, arvoihin ja ylipäättänsä tietoon (Fairclough 1997, 10).

Medialla on näin kyky tehdä asioista merkityksellisiä, ja merkityksellisyyteen vaikuttaa se, miten asiat esitetään. (Fairclough 1997, 10.) Asioita esitetään mediassa representaatioiden kautta: representaatiolla tarkoitetaan jonkin asian tai ajatuksen esittämistä sanallisten, äänellisten tai kuvallisten merkkien avulla. Mediatutkimuksen kentällä representaatiot näkyvät mediaesityksinä, jotka esittävät ja rakentavat todellisuutta jostain näkökulmasta. (Seppänen & Väliaverronen 2012, 90–92.) Median puhetavoista kirjoittanut Norman Fairclough (1997) painottaa erityisesti juuri sitä, että median tuottamat representaatiot eivät ainoastaan heijasta todellisuutta, vaan myös tuottavat sitä. Mediaesityksillä luodaan hänen mukaansa todellisuudesta tiettyjä variaatioita, jotka vaihtelevat sen mukaan, millaisesta yhteiskunnallisesta asemasta ja millaisin päämäärin tekstiä tuotetaan. (Em., 136.) Representaation prosessissa päätetään aina, mitä esitykseen sisällytetään ja mitä taas jätetään pois, eli mikä on ensisijaista ja mikä taas näyttäytyy toissijaisena (Fairclough 1997, 13).

Janne Seppänen ja Esa Väliaverronen (2012) toteavat, että media rakentaa yhteiskunnan symbolista todellisuutta, kun ihmiset ottavat mediarepresentaatiot osaksi arkeaan. Mediarepresentaatioiden kautta ihmiset asettuvat itsekin osaksi symbolista todellisuutta ja sitä kautta osaksi valtarakenteita. (Em., 178–179.) Representaatiot ovat siis esimerkkejä median vallasta ja vastuusta, sillä se, miten asioita representoidaan eli esitetään, tuottaa todellisuutta. Yhtenä esimerkkinä median roolista,

vallasta ja vastuusta suhteessa protesteista luotuihin representaatioihin näyttäytyy niin sanottu protestiparadigma, jonka esittelen seuraavaksi.

3.2 Protestiparadigma

Tutkielmassani tärkeänä aineiston analyysia ohjaavana käsitteenä toimii niin sanottu protestiparadigma (protest paradigm). Protestiparadigman määrittelyä ovat kehittäneet esimerkiksi Joseph Man Chan ja Chin-Chuan Lee (1984) sekä Douglas McLeod ja James Hertog (1999).

Protestiparadigma tarjoaa protestiuutisille tietyt raamit (McLeod & Detenber 1999, 5). Lisäksi protestiparadigmalla voidaan tuoda näkyväksi edellisessä luvussa käsiteltyä median valtaa, joka voi ilmentyä esimerkiksi representaatioiden myötä.

Paradigman keinojen ilmentymistä protestiuutisoinnin yhteydessä on tutkittu aiemmin muualla maailmassa niin lehdistö- kuin televisiuutisoinnissa (esim. McLeod & Detenber 1999; Trivundža & Brlek 2017; Ismail ym., 2019), mutta Suomen kontekstissa protestiparadigmaa ei ole toistaiseksi sovellettu. Uskon tämän liittyvän siihen, että suomalaisessa yhteiskunnassa protestoiminen ei ole ainakaan 2000- ja 2010-luvuilla ollut niin suuresti läsnä, jolloin sitä ei ole koettu tarpeelliseksi tutkia samalla tavalla, kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa. Koska Black Lives Matter -mielenosoituksia järjestettiin myös Suomessa kesällä 2020, on niihin liittyneen uutisoinnin ja sen tuottamien representaatioiden tutkiminen olennaista Suomenkin kontekstissa. Yhdysvallat nähdään yhtenä maailman vaikutusvaltaisimmista maista, joten sen sisäpolitiikalla ja sisäpolitiikkaan liittyvillä tapahtumilla on vaikutusta myös globaalisti, eikä vaikutusta voida Suomessa kiistää.

Protestiparadigman avulla on eritelty sellaisia keinoja, jotka toistuvat uutisoinnissa eri protesteista. Protestiparadigman mukaan voidaan määrittellä ainakin viisi tekijää, jotka protestiuutisoinnissa toistuvat: uutisten kehystäminen (news frames), turvautuminen virallisiin tahoihin (reliance on official sources and official definitions), julkisen mielipiteen hyödyntäminen (invocation of public opinion), delegitimisoiminen (delegitimization) ja demonisoiminen (demonization) (esim. McLeod 2007; Lee 2014). Olen kääntänyt käsitteet siten, että ne kuvaavat käsitteen merkityksiä parhain mahdollisin tavoin.

Uutisten kehystämällä viitataan siihen, että protesteista valitaan tietyt aspektit, joista uutisoidaan ja näin tehdään protestien kannalta keskeisiä. Lisäksi olennaista kehystämisessä on rikosuutisoinnin keinojen käyttäminen ja ”mellakointi”-käsitteen käyttäminen. **Turvautuminen virallisiin tahoihin** tuo uutisille arvovaltaa ja lisää näennäistä objektiivisuutta, kun lähteenä käytetään esimerkiksi virkamiehiä tai poliitikkoja ja heidän lausuntojaan. Samalla uutisointia ja protestikuvaelmia kuitenkin

tuotetaan vallassa olevien näkökulmasta, jolloin valta-asetelmia vastaan taistelevien – siis protestojien – ääni ei pääse kuuluviin. **Julkisen mielipiteen hyödyntäminen** viittaa tapaan erottaa mielenosoittajat muusta yhteiskunnasta esimerkiksi sivustakatsojien tapahtumakuvauksilla, yleistyksillä yleisistä mielipiteistä ja lakirikkomuksien näkyväksi tekemisellä sekä normeihin vetoamisella. Uutisoinnissa saatetaan kiinnittää huomiota esimerkiksi protestojien ulkoiseen olemukseen ja tätä kautta perustellaan heidän poikkeavuuttaan ”muista”. **Delegitimisointi** näkyy uutisoinnissa esimerkiksi siten, että protestin todellista tarkoitusta ja kontekstia ei selitetä oikealla tavalla, jolloin lukijalle jää kuva protestista ja protestitoiminnasta epärationaalisenä. **Demonisointi** taas viittaa siihen, että uutisoinnissa tuodaan esille protestien mahdollisia negatiivisia seurauksia tai uhkia – esimerkkinä näistä toimivat omaisuusvahingot tai väkivalta. (McLeod 2007, 186–187.)

Protestiparadigman avulla on siis mahdollista tuoda näkyväksi niitä mielikuvia ja representaatioita mielenosoituksista, joita uutisoinnissa tietyn, toistuvien keinoin luodaan. Protestiparadigman yhdistäminen analyysimenetelmääni diskurssianalyysiin (ks. luku 4.2) on perusteltua, sillä protestiparadigma itsessään tuo julki viisi erilaista aspektia, jota uutisoinnista voi tarkastella ja jotka rakentavat tiettyä todellisuutta mielenosoitusten ympärille.

3.3 Black Lives Matter -mielenosoitukset Yhdysvaltojen mediassa

Black Lives Matter -liikkeen kaltaisten sosiaalisten liikkeiden organisoijat eivät voi olla aina varmoja siitä, että protestien tuoma mediajulkisuus representoi oikealla tavalla sitä, mikä liikkeen perimmäinen tarkoitus on (McLeod 2007, 185). Tämä koskee erityisesti sellaisia liikkeitä, jotka ajavat mustien ihmisten asiaa – etenkin Yhdysvalloissa (Leopold & Bell 2017, 721). Black Lives Matter -mielenosoituksia Yhdysvaltojen mediassa tutkineet Leopold & Bell (em.) totesivat tutkimuksessaan, että Yhdysvaltojen kontekstissa BLM-mielenosoituksista uutisoimisessa protestiparadigman taktiikat ovat yleisiä. Yli puolissa heidän tutkimissaan artikkeleissa, joissa käsiteltiin BLM-protesteja, käytettiin tehokeinona teatraalisia kuvastoja, kuvauksia protestiin osallistuvien ulkonäöstä sekä muista protesteissa tapahtuneista asioista kuitenkin kuvailematta protestien perimmäistä tarkoitusta (Leopold & Bell 2017, 727).

BLM-liikkeen kaltaiset sosiaaliset liikkeet haastavat asioiden vallitsevia olotiloja – ne pyrkivät muuttamaan valtarakenteita kollektiivisella toiminnalla, joka kohdistuu usein johonkin auktoriteettiasemassa olevaan tahoon. Sosiaaliset liikkeet ovat pitkälti riippuvaisia joukkotiedotusvälineistä onnistuakseen tavoitteissaan, sillä median kautta nämä erilaiset liikkeet voivat tavoittaa myös niitä, jotka eivät kuulu heidän välittömään yleisöönsä. Protestit ovat siis keino

saada tiedotusvälineiden ja median huomio, jotta viestiä ja tavoitteita voitaisiin levittää laajemmalle. (Leopold & Bell 2017, 720–721.)

Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että rasismi vaikuttaa myös mediassa ja täten myös median tuottamissa representaatioissa. Leopoldin ja Bellin (em.) tutkimus on toiminut tärkeänä esimerkkinä siitä, miten BLM-mielenosoituksista yhdysvaltalaisissa medioissa puhutaan. Tämän valossa on siis perusteltua, että protestiparadigmaa käytetään analyysia ohjaavana teoriana tarkasteltaessa BLM-mielenosoituksia, koska sen on aiemminkin todettu vaikuttavan uutisointiin.

4. TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä luvussa esittelen aineiston sekä aineiston keräämistävät sekä analyysimenetelmäni kriittisen diskurssianalyysin. Luvun lopuksi käsittelen tutkimuksen eettisyyttä.

4.1 Aineiston esittely ja kerääminen

Aineistonani on Helsingin Sanomien nettisivuilla touko-kesäkuussa 2020 julkaistut uutisartikkelit, joissa käsitellään Black Lives Matter -mielenosoituksia niin Yhdysvaltojen kuin Suomen kontekstissa sekä muualla maailmassa (aineiston tarkempi esittely ks. liite 2). Aineisto koostuu juuri Helsingin Sanomien uutisartikkeleista siksi, että sen voi nähdä olevan yksi Suomen vaikutusvaltaisimmista uutismedioista. Tätä vaikutusvaltaisuutta perustelee se, että Helsingin Sanomat on niin kokonaislevikiltään kuin digi- ja painetun lehden levikiltään Suomen kärjessä (Media Audit Finland 2019).

Aloitin aineiston hakemisen Helsingin Sanomien verkkosivuilta hakukoneen kautta. Hakusanana käytin ”Black Lives Matter” ja asetin aikarajaksi 25.5.–20.6. Kun olin löytänyt ensimmäisen aihepiiriin sopivan artikkelin, löytyi uusia artikkeleita helpommin artikkelin lopussa olevan ”Aiheeseen liittyvää” -osiosta, josta löytyi samasta aiheesta useita uutisartikkeleita. Valikoin aluksi erityisesti sellaisia artikkeleita, joiden otsikossa viitataan selvästi ”mielenosoituksiin”, ”mellakoihin”, ”levottomuuksiin” tai ”protesteihin” ja niitä edeltäviin tai niistä seuranneisiin tapahtumiin. Aineistoon valikoitui lisäksi myös sellaisia artikkeleita, joiden otsikossa ei suoraan mainita näitä kolmea edellä mainitsemaani termiä, mutta jotka sisällöltään kuitenkin kuvailevat tapahtumia sellaisella tavalla, että niitä voi protestiparadigman viiden kohdan mukaisesti analysoida.

Lopulliseen aineistoon valikoitui yksitoista artikkelia ajalta 29.5.2020–4.6.2020. Aineiston valintaa ohjasi se, miten hyvin protestiparadigman keinoja voi niihin soveltaa – yhdeksän aineistoni artikkelia noudattelee perinteisemmän uutisoinnin mallia, joskin kaksi artikkelista ovat hieman tästä perinteisistä uutisen mallista poikkeavia. Lisäksi aineisto valikoitui lyhyeltä ajalta, jolloin uutisointia protesteista tehtiin eniten. Tällä valinnalla pyrin tutkimaan uutisointia juuri siltä ajalta, kun mielenosoitukset ovat olleet käynnissä. Samalla tämä aineiston lyhyt aikaväli kuvaa myös aiheen tietynlaisia trendimäisyyttä (ks. luku 2.2).

Olen valinnut aineistooni yhteensä yksitoista artikkelia, joista yhdeksän noudattavat perinteisten uutisten konventioita (artikkelit 3–11). Kaksi konventioista jokseenkin poikkeavaa artikkelia on Helsingin Sanomien Washington -kirjeenvaihtajan analyysi (artikkeli 1) sekä henkilöhaastattelu Yhdysvalloissa mielenosoitukseen osallistuneesta henkilöstä (artikkeli 2). Valitsin aineistoon pääasiassa perinteisiä uutisen piirteitä noudattavia artikkeleita, sillä protestiparadigmaa on helpompi soveltaa, kun tarkastelussa on perinteisempi uutisen rakenne. Kuitenkin esimerkiksi Washington-kirjeenvaihtajan analyysi mielenosoituksista on sopiva aineistoon, sillä se antaa suomalaista perspektiiviä suoraan Yhdysvaltojen kontekstista – kirjeenvaihtaja tuntee yhdysvaltalaisen yhteiskunnan luultavasti paremmin, kuin Suomesta käsin uutisia kirjoittaneet toimittajat. Haastattelu taas antaa äänen mielenosoittajalle, jolla on omakohtaista kokemusta rasismista Yhdysvalloissa – siinä näkyy tapahtumien kontekstoinnin merkitys, mikä on tärkeä ottaa huomioon analyysissa.

4.2 Analyysimenetelmänä kriittinen diskurssianalyysi

Aineiston analyysissäni menetelmänä toimii kriittinen diskurssianalyysi. Diskurssianalyysi sisältää oletuksen siitä, että kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 21). Kriittisessä diskurssianalyysissä tarkastellaan kielenkäytön ja vallan välisiä suhteita sekä sitä, minkälaisia seurauksia kielenkäytöllä on (Valtonen 1998, 97).

Diskurssianalyysin piirissä ajatellaan sosiaalisen todellisuuden olevan moninainen – se rakentuu merkityssystemien kirjosta. Todellisuus voidaan hahmottaa kenttänä, jolla useat systeemit ovat joko rinnakkain tai kilpailevat keskenään. Nämä systeemit merkityksellistävät maailmaa eri tavoin. (Jokinen ym. 2016, 25–26.) Näen tämän näkökulman olevan olennaista tutkielmani aiheen ja aineiston analyysin kannalta: Helsingin Sanomien artikkeleissa näkyy oletettavasti monia rinnakkain eläviä ja toistensa kanssa kilpailevia merkityksiä, joiden avulla mielenosoituksista luodaan tietynlaisia kuvia lukijoille.

Diskurssianalyysi näyttäytyy sopivana tutkimusmenetelmänä, jolla lähestyä tutkielmani aihetta, sillä mediarepresentaatioiden kautta aiheita ja ilmiöitä kehystetään tietynlaisiksi eri sana- ja näkökulmavalinnoilla, ja samalla toimittajat liittävät uutisoinnin aiheet diskursseihin, eli laajempiin yhteiskunnallisiin puhe- ja ilmaisutapoihin (Seppänen & Väliverronen 2012, 90). Diskurssin käsitän Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016, 27) mukaisesti ”verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta”. Diskurssin ja representaation käsitteet voidaan nähdä ikään kuin toisiinsa kietoutuneina, sillä diskurssi on erityinen tapa representoida eli esittää inhimillinen todellisuus jonkinlaiseksi (Lehtonen 1996, 32). Lisäksi diskurssianalyysi sopii aiheeseeni ja aineiston analysoimiseen siksi, että median vaikutusvallan luonne perustuu kielellisyyteen ja diskursiivisuuteen (Fairclough 1997, 10).

Kuten olen edellä todennut, diskurssianalyysi sisältää oletuksen siitä, että kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta. Koska tutkin tutkielmassani sitä, millaisia representaatioita mielenosoituksista on uutisoinnissa tuotettu, tulen samalla tutkimaan sitä, minkälaista mielenosoitukseen liittyvää todellisuutta on kielenkäytöllä Helsingin Sanomissa tuotettu. Tämän vuoksi käytän mielenosoituksista luotujen representaatioiden sekä protestiuutisoinnin keinojen hahmottamiseen ja tarkempaan analysointiin niin sanottua protestiparadigmaa (ks. luku 3.2). Analyysini rakentuu protestiparadigman viiden kohdan mukaisesti viiteen alalukuun, sekä kuudenteen alalukuun, jossa tuon esille protestiparadigman ulottuvuuksien ulkopuolelle jäävää kahta aineistolähtöistä diskurssia. Tämän valinnan perustelen tarkemmin luvun 5 alussa.

4.3 Tutkimuksen etiikka

Pyrin analyysissäni huomioimaan tutkimuseettiset periaatteet sekä oman positioni tutkijana. Tutkielmassa käyttämäni aineisto on julkaistu julkisesti Helsingin Sanomien verkkosivuilla, jonka vuoksi niihin ei liity anonymisointiin liittyviä eettisiä аспекteja.

Tiedostan tutkielmassani ensinnäkin sen, että oma asemani valkoisena ihmisenä on tärkeä huomioida puhuttaessa mustien ihmisten asioita ajavasta Black Lives Matter -liikkeestä ja ylipäättänsä rasismista. Toiseksi pyrin tiedostamaan sen, että Yhdysvaltojen yhteiskuntarakenteista johtuvaa epätasa-arvoa ja esimerkiksi poliisiväkivallan merkityksiä ei voida tuoda Suomen kontekstiin. Nämä kaksi maata ja niissä vaikuttavat rakenteet ja instituutiot eivät ole samanlaisia, vaikka niistä jonkinlaisia samankaltaisuuksia löytyisikin. Kolmanneksi pyrin huomioimaan tarkasti omien arvojeni

mahdollisen vaikutuksen tekemiini tulkintoihin aineistosta. Vaikka näkökulmani tutkimaani aiheeseen onkin kriittinen, pyrin olemaan tekemättä niin sanottuja ylitulkintoja aineistosta – siksi olenkin jakanut analyysin tulososan kahteen osaan, jossa tuon esille niin mielenosoitusten oikeutusta kyseenalaistavia kuin oikeutusta tukevia representaatioita, joita aineistosta löytyy.

5. ANALYYSIN TULOKSET

Seuraavaksi analysoin aineistoani protestiparadigmassa määriteltyjen ulottuvuuksien avulla. Protestiparadigma on aineiston lukemista ohjaileva ja jokseenkin tiettyyn suuntaan analyysia johdatteleva viitekehys. Tästä syystä olen lisännyt analyysiini myös kuudennen alaluvun (luku 5.6), jossa analysoin kahta sellaista diskurssia, jotka aineistostani nousevat esille, mutta eivät sovellu teoriassa määritellyn viiden ulottuvuuden alle. Nämä diskurssit ovat ”poliisin vastuu mielenosoituksissa ja niiden taustalla” (ks. luku 5.6.1) ja ”mielenosoitusten taustalla vaikuttava historiallinen konteksti ja rasismi” (ks. luku 5.6.2). Tarkoitukseni on tällä valinnalla haastaa teoriaa, ja samalla luoda mahdollisimman kattavaa kuvaa niistä representaatioista, joita mielenosoituksista Helsingin Sanomissa on luotu. Tämä valinta kuvaa sitä, että protestiparadigma ei yksiselitteisesti kuvaa Helsingin Sanomien uutisointia, vaan paradigmaa on sovellettava analyysin edetessä. Tähän palaan kuitenkin johtopäätöksissä luvussa 6.

Analyysin toteuttaminen eteni siten, että ensin tarkastelin aineistoa siitä näkökulmasta, miten protestiparadigman viisi ulottuvuutta uutisartikkeleissa näkyivät. Samalla tulin tarkastelleeksi niitä nimityksiä, joita mielenosoituksista ja mielenosoituksiin osallistuneista ryhmistä käytettiin, ja miten ryhmät eroteltiin toisistaan. Lopuksi tarkastelin vielä sellaisia Aspekteja uutisoinnista, mitkä jäivät protestiparadigman viiden ulottuvuuden ulkopuolelle, ja jotka olivat representaatioiden kannalta olennaisia. Näiden kolmen tarkastelutavan myötä muodostin kuvaa siitä, millaisia representaatioita mielenosoituksista Helsingin Sanomissa tuotetaan.

5.1 Uutiskehykset

Uutisten kehystäminen on kenties tavanomaisin protestiparadigman keino, jota aineistoissani näyttäytyy. Koska Yhdysvaltojen mielenosoitusten yhteydessä ja niiden varjolla usein tapahtui väkivaltaisuuksia, niistä myös kirjoitettiin suhteellisen paljon ja uutisten keskiöön asetettiin erilaiset väkivaltateot tai omaisuustuhot. Väkivaltaisuuksia ja tuhoja kehystetään esimerkiksi näin:

”Autot paloivat viikonloppuna paitsi Los Angelesissa ja New Yorkissa, myös keskellä Utahin autiomaata Salt Lake Cityssä. Jopa syrjäisen Pohjois-Dakotan Fargossa poliisit ampuivat mielenosoittajia kyynelkaasulla. Mielenosoittajat vastasivat heittämällä kiviä.” (Artikkeli 11, HS 31.5.2020b)

Lainauksessa tuodaan esille se, että mielenosoitusten yhteydessä on ympäri Yhdysvaltoja tehty omaisuustuhoja. Lainauksessa korostetaan mielenosoitusten ja toisaalta myös niistä aiheutuneiden tuhojen laajuutta tuomalla esiin se, että myös ”keskellä autiomaata” osoitetaan mieltä rajuinkin keinoin. Toisena näkökulmana lainauksessa näyttäytyy poliisien ja mielenosoittajien vastakkainasettelut: väkivaltaisuuksia on harjoitettu kummaltakin taholta – poliisin harjoittaessa väkivaltaa myös mielenosoittajat ovat siihen vastanneet omine keinoineen. Lainauksessa näkyy näin molempien tahojen vastuu siinä, että mielenosoitukset ovat saattaneet riistäytyä käsistä (poliisin vastuusta ks. luku 5.6.1).

Uutiskehykset tuhoista ja väkivallasta ovat esillä myös Yhdysvaltojen mielenosoituksista laajalti kertoneessa artikkelissa:

”Coloradon osavaltiossa pääkaupunki Denverin hallintorakennuksia suljettiin, kun joku ampui väkijoukkoon. Perjantaina tiedotusvälineet kertoivat, että myös Louisvillen ydinkeskustassa oli kuulunut laukauksia. The New York Timesin mukaan seitsemää ihmistä oli ammuttu.” (Artikkeli 6, HS 29.5.2020)

Lainaus nostaa keskiöön mielenosoituksissa ja niiden yhteydessä tapahtuneet ampumiset. Vaikka lainauksesta ei selviä sitä, ketkä ovat ampumisten takana, luodaan siinä jonkinlaista mielikuvaa siitä, että valta-asemassa olevia kohtaan on hyökätty, ja hyökkääjät ovat mitä luultavimmin mielenosoittajia. Koska mielenosoitusten yhteydessä tapahtuneiden levottomuuksien kontekstissa on vaikea tietää, ovatko väkivaltatekojen taustalla esimerkiksi mielenosoitukseen osallistuneet tahot, levottomuuksia hyödykseen käyttävät ulkopuoliset tahot vai virkavalta, jää se myös uutisoinnissa epäselväksi. Tämän voi nähdä kuitenkin myös edesauttavan erityisesti väkivaltaan keskittyvien uutiskehyksien luomista tai niiden tahatonta syntymistä, joilla helposti viedään huomiota itse BLM-liikkeeltä ja sen tavoitteilta eli poliisiväkivallan vastustamiselta ja rasismien eri muotojen kitkemiseltä yhteiskunnista.

Kehystäminen on tarkastelemieni representaatioiden kannalta tärkeä aspekti – representaatioita eli mediaesityksiä tuotetaan kehystämällä ja kehyksillä (Seppänen & Väliverronen 2012, 97). Kehystämällä väkivaltatekoja ja omaisuustuhoja tuotetaan representaatioita, jotka kyseenalaistavat

mielenosoituksen oikeutusta ja mahdollistavat sitä, että mielenosoittajien ja mellakoitsijoiden ryhmiä ei tarvitse eritellä toisistaan. Representaatioiden muodostumisen kannalta siis protestiparadigmassa määritellyt uutiskehykset voivat olla harhaanjohtavia. Uutiskehyksien avulla tapahtumista valitaan tiettyjä aspekteja, jotka esitetään tietynlaisena, tietystä näkökulmasta (McLeod 2007, 186), jolloin voidaan muovata sitä todellisuutta ja niitä representaatioita, joita mielenosoituksista syntyy.

Protestiparadigma ei kuitenkaan suoranaisesti huomioi sitä, että mielenosoitusten yltyessä levottomuuksiksi tai jopa mellakoiksi myös väkivaltateoista tulee yhä enemmän tapahtumia määrittäviä, jolloin niistä uutisoimisen voi olettaa myös lisääntyvän. Voi olla siis vaikeaa arvioida sitä, milloin uutiskehyksillä viedään huomiota mielenosoitusten merkityksiltä ja kyseenalaistetaan niiden legitimitettä ja milloin taas yksinkertaisesti kuvaillaan tapahtumien kulkua.

5.2 Julkisen mielipiteen hyödyntäminen

Etenkin Yhdysvalloissa tapahtuneiden mielenosoitusten yhteydessä on yleistä, että artikkeleissa kuuluu niitä etäältä seuranneiden henkilöiden näkökulmia. Tällä voidaan pyrkiä uutisoinnissa objektiivisuuteen, joka protestiparadigmassa määritellyssä julkisen mielipiteen hyödyntämisessä on usein tavoitteena (McLeod 2007, 187), mutta se voi toimia myös legitimitettä kyseenalaistavana ja tuottaa näin oikeutusta kyseenalaistavia representaatioita.

Esimerkiksi Washington-kirjeenvaihtajan analyysissa sivustakatsojan kommentointia hyödynnettiin näin:

”Lauantaina kaupungin ulkopuolella asuvan poliisin äiti kirjoitti Facebookiin rukouksen.

”Rukoilen, että kaikki rauhoittuu eikä kukaan loukkaannu. Eivät mielenosoittajat, eivätkä poliisit!”

Yön aikana Philadelphiassa loukkaantui ainakin kolmetoista poliisia. Poika ei ollut siinä joukossa. Äidin Facebook-kaverit kertoivat sekä rukoilevansa poliisien puolesta että tuomitsevansa poliisit, jotka kohtelivat Floydia kaltoin. Mellakoitsijoille ei heru ymmärrystä.” (Artikkeli 1, HS 31.5.2020a)

Lainauksessa nostetaan mielenosoituksissa olleen poliisin äidin Facebook-postaus keskiöön. Kenties tällä pyritään saavuttamaan tiettyä objektiivisuutta – tuodaan näkökulma poliisien omaisilta, jossa vastustetaan Floydin kuolemasta vastuussa olevien poliisien toimintaa, mutta pyritään vetoamaan niin mielenosoittajiin kun mielenosoituksissa työskenteleviin poliiseihin, että tilanne saataisiin rauhoitettua. Lainauksessa synnytetään kuvaa niin sanotuista ’hyvistä poliiseista’ vastauksena ’pahojen poliisien’ eli Floydin kuoleman aiheuttaneiden poliisien toiminnalle. Lisäksi lainauksessa

voi nähdä tietyn 'hyvät mielenosoittajat' ja 'pahat mellakoitsijat' -vastakkainasettelun, jota käsitellen lisää luvussa 5.5.

Se, että lainauksessa viitataan sivullisen henkilön ja eritoten poliisin äidin lausuntoihin, jossa "rukoillaan" tilanteen rauhoittumisen puolesta ja tuomitaan sekä 'pahat poliisit' että 'pahat mellakoitsijat', mutta ollaan 'hyvien poliisien' ja 'hyvien mielenosoittajien' puolella, kuvaa yhtäältä pintapuolisesti lehden pyrkimystä objektiivisuuteen uutisoinnissa, mutta toisaalta herättää kysymyksen siitä, miksi juuri tällainen lainaus on nostettu olennaiseksi uutisoinnin yhteydessä.

Tämän voidaan nähdä esimerkiksi keinona viestittämään siitä, että kaikki poliisit eivät ole pahoja, ja että hekin ovat vain ihmisiä mielenosoittajien rinnalla. Kuitenkin, kun on kyseessä poliisiväkivaltaa vastustavat mielenosoitukset, tällaiset seikat voivat toimia mielenosoituksia ja niiden legitimitettä kyseenalaistavana. Tämän vuoksi olisikin olennaista tuoda esille poliisin vastuu (ks. luku 5.6.1) suhteessa siihen, että mielenosoitukset paikoittain etenivät levottomuuksiksi ja edelleen mellakoiksi – ei yksittäisten poliisien vastuu, vaan ylipäättänsä poliisi-instituution vastuu. Etenkin laajojen ja rajujen väkivaltakeinojen käyttö mielenosoitusten hallinnassa on huomiota herättävää, kun mielenosoittajat ovat tilanteessa suoraan kasvotusten sen instituution edustajien kanssa, jota mielenosoitukset kyseenalaistavat.

5.3 Turvautuminen virallisiin tahoihin

Turvautumista virallisiin tahoihin, kuten poliitikkojen tai muiden virkamiesten sekä asiantuntijoiden lausuntoihin, näkyy aineistossa laajalti. Virallisten tahojen, kuten virkamiehien tai poliitikkojen lausuntoihin viittaaminen tuo uutiselle uskottavuutta. Protestiparadigman näkökulmasta ne myös vievät huomiota pois mielenosoituksen tarkoitukselta etenkin, jos asioita käsitellään sellaisten tahojen näkökulmasta, joita mielenosoituksissa pyritään haastamaan (McLeod 2007, 187).

Erityisesti artikkelissa, joka käsiteli mielenosoitusten leviämistä mellakoiksi sekä niitä BLM-liikkeeseen liittymättömiä tahoja, jotka tämän taustalla vaikuttivat, kuuluivat monen eri yhdysvaltalaisen poliitikon tai virkamiehen äänet.

"Minnesotan korkein virkamies Peggy Flanagan sanoi USA Todaylle lauantaina, että lietsojia on ollut joka junaan.

"He ovat panettelijoita, he ovat äärivasemmistolaisia ja äärioikeistolaisia", Flanagan sanoi.""
(Artikkeli 5, HS 1.6.2020)

Lainauksessa Minnesotassa korkean virkamiehen asemaa hallussaan pitävä Penny Flanagan kommentoi sitä, ketkä ovat olleet mielenosoituksissa mukana lietsomassa väkivaltaa ja edesauttaneet

niiden riistäytymistä käsistä. Flanagan määrittelee ”lietsojen” olevan ääriivasemmistolaisia ja -oikeistolaisia – näin lainauksessa myös erotetaan lietsojat ’normaalista’ – eli esimerkiksi muusta yhteiskunnasta ja niistä, jotka eivät ole lähteneet kaduille levottomuuksia edistämään. Kun tällaista erontekoa tehdään virallisiin tahoihin viittaamalla ja nimenomaan suoralla lainauksella, on se pätevämpää kuin pelkillä kielellisillä keinoilla toteutettu eronteko.

Suoraan lainaukseen huipentuu myös lainaus, jossa kerrotaan mielenosoitusten jatkuneen kielloista huolimatta:

”Kalifornian Oaklandissa poliisi kuoli perjantaina laajojen mielenosoitusten yhteydessä tapahtuneessa ampumisessa, kertoo muun muassa The Los Angeles Times.

Lehden mukaan on epäselvää, liittyikö ampuminen suoraan mielenosoituksiin. Viranomaiset antoivat lauantaina ymmärtää, että ampuminen saattaa liittyä ilmiöön, jossa ääriryhmät kaappaavat rauhanomaiset mielenosoitukset omiin tarkoituksiinsa.

”Haluan tehdä tämän selväksi: kun kohteena on poliisi tai poliisiasema ja tarkoituksena on vahingoittaa ja uhkailla, se on kotimaan terrorismia”, Ken Cuccinelli Yhdysvaltain kotimaan turvallisuusvirastosta sanoi - -” (Artikkeli 11, HS 31.5.2020b)

Lainauksessa kerrotaan Kaliforniassa mielenosoitusten yhteydessä tapahtuneesta ampumisesta. Otteessa sanotaan olleen epäselvää, onko tapaus suoraan liitettävissä mielenosoituksiin, vai onko teon taustalla jokin muu taho, joka on käyttänyt hyväksi mielenosoituksia aiheuttaakseen kaaosta. Lainaus loppuu Yhdysvaltain kotimaan turvallisuusviraston edustajan Ken Cuccinellin lainaukseen siitä, että kun uhkailun tai vahingoittamisen kohteena on poliisi tai poliisiasema, on kyse terrorismista. Tässä lainauksessa tulee näkyväksi ongelma siitä, että ”mellakoitsijat” ja ”mielenosoittajat” sekä ”mellakka” ja ”mielenosoitus” ovat merkitykseltään hyvin erilaisia käsitteitä, mutta niitä saatetaan uutisoinnissa käyttää synonyymeina sanojen tarkoitusta sen enempää määrittelemättä. Tällöin lainauksessa esiintynyt viittaus viralliseen tahoon ja sen esitys kotimaan terrorismista mielenosoitusten yhteydessä on helposti yleistettävissä koskemaan sekä pelkästään mellakoimaan tulleita ulkopuolisia tahoja että niitä mielenosoittajia, jotka ovat paikalla tukemassa Black Lives Matter -liikettä ja sen tavoitteita. Tässä palataan myös mielenosoitusten perimmäiseen tarkoitukseen, joka on poliisiväkivallan vastustaminen ja osaltaan myös poliisin kyseenalaistaminen instituutiona, jossa sen edustajat voivat käyttää sellaista väkivaltaa siviilejä kohtaan, joka johtaa kuolemaan asti. Koska mielenosoituksissa nimenomaan kyseenalaistetaan poliisin harjoittamaa väkivaltaa, voivat sekä BLM-liikettä tukevat mielenosoittajat että levottomuuksia lietsovat mellakoitsijat olla osa sitä joukkoa, joka poliisia tai poliisiasemia uhkailee ja näin kyseenalaistaa.

Terrorisminäkökulma on esillä myös artikkelissa, jossa käsitellään eri ääriliikkeiden osallistumista mielenosoituksiin:

”- - Yhdysvaltain oikeusministeri William Barr ilmoitti, että liittovaltion poliisi FBI osallistuu paikallisten poliisilaitosten tutkintaan ja avustaa väkivaltaisten protestojien tunnistamisessa. Barr kutsui mellakoitsijoita kotimaisiksi terroristeiksi.” (Artikkeli 5, HS 1.6.2020)

Lainauksessa kerrotaan oikeusministeri William Barrin ilmoittaneen että ”väkivaltaisten protestojien” tunnistamisessa auttaa FBI ja että ”mellakoitsijat” ovat hänen mukaansa kotimaisia terroristeja. Kuten aiemmassa lainauksessa, myös tässä nousee esille yhtäältä ”väkivaltaisten protestojien” ja ”mellakoitsijoiden” ryhmien välisten erontekojen vaikeus. Etenkin silloin, jos uutisointi keskittyy mielenosoitusten yhteydessä tapahtuneisiin muihin rajumpiin protestoinnin muotoihin tai sellaiseen mellakointiin, joka ei suoranaisesti liity BLM-liikkeeseen, on ongelmallista puhua terrorismista. Samalla representaatiot protestojista ja jopa rasismia vastustavista tahoista, kuten Black Lives Matter -liikkeestä voivat muotoutua puutteellisiksi ja jopa virheellisiksi.

Esittelemässäni kahdessa lainauksessa, joissa terrorismi mainitaan, ei suoraan itse toimittajan toimesta puhuta terroristeista, mutta toimittaja antaa lainauksilla painoarvoa julkilausumille, joissa näin tehdään. Varsinkin, kun kyse on Yhdysvalloissa korkeaa virka-asemaa hallitsevien sitaateista, on mahdollista, että representaatiot protesteista ja edelleen niiden taustalla toimivasta liikkeestä muotoutuvat tällaisten otteiden myötä jokseenkin puutteellisiksi.

5.4 Delegitimisointi

Delegitimisointi-ulottuvuuden laajuuden vuoksi sen alle on mahdollista tuoda moniakkin aineisosta löytyneitä elementtejä sekä teksteissä käytettyjä keinoja. Delegitimisoinnin ulottuvuuden soveltaminen näyttäytyy analyysin kannalta hieman haastavalta, sillä näen kaikkien viiden kategorian toimivan omalla tavallaan mielenosoitusten legitimizeettiä kyseenalaistavina. Siksi olen käsitellyt sitä laajemmin useasti analyysini aikana myös muissa kategorioissa.

Suoranaista protestiparadigmassa määriteltyä legitimizeetin kyseenalaistamista, jossa mielenosoitusten tarkoituksia ei tuoda esille tai niiden kontekstia ei määritellä (McLeod 2007, 187), ei aineistosta löydy. Representaatiot eivät tästä näkökulmasta muodostu puutteellisiksi, vaan itse asiassa tukevat mielenosoitusten legitimizeettiä.

Mielenosoitusten legitimiteettiä kyseenalaistetaan kuitenkin esimerkiksi ottamalla tarkasteluun koronaviruspandemia-näkökulma, johon keskityn tässä luvussa. Koronaviruspandemiolla viitataan uuden koronaviruksen aiheuttamaan tautiin, joka on levinnyt pandemiaksi (Zoumpourlis ym. 2020). Koronaviruksen leviämiseksi asetettiin erilaisia rajoituksia ympäri maailman, jotka olivat voimassa samaan aikaan, kun ympäri maailmaa järjestettiin Black Lives Matter -mielenosoituksia.

Koronavirus mainitaan useaan otteeseen, mutta eroja löytyy siinä, miten ja millaisin sanavalinnoin se tuodaan esille. Joissain artikkeleissa se mainitaan sivulauseessa sen ajankohtaisuuden vuoksi, kun taas toisissa se nostetaan mielenosoitusten luonnetta määritteleväksi ja niiden legitimiteettiä kyseenalaistavaksi tekijäksi. Esimerkiksi Yhdysvaltain Washington-kirjeenvaihtajan analyysissä se tuodaan esille mielenosoituksia ja niiden laajuutta selittävänä tekijänä:

”Koronarajoitusten alla on kytenyt räjähdysherkkä kansakunta.” (Artikkeli 1, HS 31.5.2020a)

Lainauksessa eikä sen enempää artikkelissakaan tuoda esille sitä, että monet mielenosoitukset rikkoivat rajoituksia ja siten kyseenalaisteta protestien oikeutusta, vaan kirjoittaja yksinkertaisesti toteaa, että pandemian aikaisilla olosuhteilla on omanlaisensa vaikutukset siihen, että ihmisillä on tiettyjä, uudenlaisia motiiveja protestoinnin suhteen. Tätä selittää myös samaisessa analyysissä mainittu havainto siitä, että mustia amerikkalaisia on kuollut suhteettoman paljon koronavirukseen (Helsingin Sanomat 2020).

Kuten edellä olen jo maininnut, kaikki artikkelit, jossa koronavirusnäkökulma tuodaan esille, eivät lähesty sitä samalla tavalla. Artikkelissa, jossa kuvataan BLM-mielenosoituksia ympäri maailman, muotoilu on hieman erilainen:

”Mielenosoituksia ei ole estänyt edes koronaviruspandemia, jonka vuoksi monissa maissa on voimassa kokoontumisrajoituksia. Esimerkiksi Australiassa pääministeri Scott Morrison oli pyytänyt ihmisiä löytämään jonkin muun keinon osoittaa mieltään, mutta siitä huolimatta kymmenentuhannet ihmiset osallistuivat kokoontumisiin.” (Artikkeli 4, HS 4.6.2020)

Lainauksessa tuodaan esille se, että koronaviruksesta ja kokoontumisrajoituksista huolimatta ihmiset ovat osoittaneet mieltään suurin joukoin, ja että esimerkiksi Australiassa pääministeri on pyytänyt ihmisiä mielenosoittamaan muilla kuin perinteisillä keinoilla koronaviruspandemian takia. Lainauksen sisältämiä ja luomia merkityksiä voi lähestyä siltä kannalta, että siinä esitetään ihmiset vastuuttomina, jotka laiminlyövät annettuja rajoituksia ja näin osallistuvat koronavirustilanteen pahentamiseen. Etenkin viittaus pääministerin antamiin suosituksiin sekä siihen, että niitä ei ole toteltu luo lainauksessa kuvaa vastuuttomista mielenosoittajista. Toisaalta lainaus voi myös

näyttäytyä kuvauksena mielenosoitusten laajuudesta ja merkittävydestä, sillä edes pandemiatilanne ei vaikuta siihen – rasismia tunnustetaan olevan ongelma, jota vastaan on taisteltava, vaikka pandemia aiheuttaakin tiettyjä rajoituksia.

5.5 Demonisointi

Välitöntä, suoraa demonisointia on aineistossa vähän, mutta demonisointi näkyy esimerkiksi siten, että artikkeleissa luodaan vastakkainasetteluja mielenosoittajien ja mellakoitsijoiden välille, jolla osaltaan tuotetaan uhkakuvia mielenosoitusten seurauksista. Tällöin syntyy asetelma niin sanotuista 'hyvistä mielenosoittajista' ja 'pahoista mellakoitsijoista'. Tällainen vastakkainasettelu näkyy esimerkiksi Washington-kirjeenvaihtajan analyysissä:

”Mielenosoittajien joukossa on ollut tuhopolttajia, ryöstelijöitä ja ammuskelijoita. Mediatietojen mukaan ainakin kolme ihmistä on ammuttu kuoliaiksi – yksi Minneapolisissa, yksi Detroitissa ja yksi Indianapolisissa.

Mutta on myös niitä, jotka ottivat mielenosoituskyltin lisäksi mukaan luudan. Ilta-Sanomien mukaan Minneapolisissa oli lauantaina tuhansia ihmisiä siivoamassa mellakoiden jälkiä.” (Artikkeli 1, HS 31.5.2020a)

Lainauksessa kirjoittaja kertoo, että mielenosoittajien eli tukensa BLM-liikkeen ajamalle asialle antavien joukossa on ollut mellakoitsijoita, jotka ovat saattaneet tulla paikalle muiden, BLM-liikkeeseen liittymättömien motiivien saattamana. Lainauksessa syntyy vastakkainasettelu näiden kahden ryhmän välille: hyvät, vastuulliset mielenosoittajat olivat paikalla siivoamassa pahojen, vastuuttomien mellakoitsijoiden jälkiä. Vaikka lainauksessa ei suoraan pyritä demonisoimaan itse mielenosoituksia, on vaikea kuitenkin erottaa näitä ryhmiä keskenään – jos ei tehdä selvää erontekoa ”mielenosoituksen” ja ”mellakoinnin” käsitteiden välille, ovat ne helposti tulkittavissa yhdeksi ja samaksi massaksi, jolloin mielenosoitusten perimmäinen tarkoitus sekä niiden taustalla toimivan liikkeen tavoitteet hämärtyvät.

Vaikka käsitteellistä eroa ei ryhmien välille sinänsä tehdä, ainakin tässä esimerkissä mielenosoittajat ja mellakoimaan tulleet ihmiset käsitetään eroavaisina ryhminä. Tämä kuvaa demonisoimisen kategorian moniselitteisyyttä ja sitä, että protestiparadigman keinot eivät täysin yksiselitteisesti esiinny aineistossa. Protestiparadigman mukaisesti demonisointi viittaa siihen, että uutisoinnissa korostetaan mielenosoitusten negatiivisia seurauksia ja uhkakuvia (McLeod 2007, 187). Tällaisia uhkakuvia luodaan juuri sillä, että asetetaan vastakkain mellakoitsijat ja mielenosoittajat erottelematta kuitenkaan näitä ryhmiä sinänsä käsitteellisesti. Tämä vaikuttaa myös representaatioihin: ryhmien ja käsitteiden erottelun puute tuottaa esityksiä, jotka pahimmassa

tapauksessa voivat näyttää kaikki mielenosoituksiin osallistuneet ihmiset samanlaisena mellakoimaan ruvenneena massana. Tällöin myös Black Lives Matter -liike ja sen tavoitteet voidaan representoida puutteellisesti.

5.6 Protestiparadigman haastaminen – mielenosoitusten oikeutusta tukevat diskurssit

Analyysin lopuksi nostan esille sellaisia uutisteksteistä nousseita havaintoja, jotka eivät sovi protestiparadigman viiden ulottuvuuden alle. Tavoitteeni on tässä luvussa tuoda esille niitä representaatioita, jotka luovat mielenosoituksista legitiimiä kuvaa, sillä protestiparadigma antaa välineet tarkastella lähinnä niitä oikeutusta kyseenalaistavia representaatioita, joita uutisoinnissa protesteista tuotetaan. Samalla myös arvioin tulkintakehystäni. Nostan esiin kaksi eri diskurssia, jotka aineistossa näkyvät, jotka toimivat mielenosoitusten ja niiden taustalla toimivan liikkeen eduksi. Olen eritellyt viimeiseen kategoriaan poliisin vastuu mielenosoituksissa ja niiden taustalla -diskurssin sekä mielenosoitusten liittämisen historialliseen kontekstiin ja rasismiin -diskurssin, jotka esittelen esimerkkien avulla seuraavaksi.

5.6.1 Poliisin vastuu mielenosoituksissa ja niiden taustalla

Black Lives Matter -liikkeen perimmäisenä tavoitteena on valkoiseen ylivaltaan sekä poliisiväkivaltaan puuttuminen, näiden vastustaminen sekä kitkeminen yhteiskunnista. Vaikka protestiparadigman perimmäisenä ajatuksena on, että protestiuutisoinnissa ei tuoda esille mielenosoitusten alkuperäistä tarkoitusta, ei protestiparadigman keinoja noudattavan uutisoinnin ilmeneminen ole tutkielmani aineiston kontekstissa aivan niin mustavalkoista. Samassa artikkelissa saattaa näkyä sekä teorian viiden ulottuvuuden mukaisia keinoja, jotka tuottavat protestien oikeutusta kyseenalaistavia representaatioita, että legitimizeettiiä tukevia representaatioita, jotka eivät sovi minkään teoriassa esitetyn kohdan alle.

Olen nostanut tähän kategoriaan sellaisia otteita aineistosta, jossa tuodaan selkeästi esille poliisin vastuu ensinnäkin mielenosoitusten taustalla ja laajemmassa poliisiväkivallan kontekstissa sekä toiseksi siinä, että mielenosoitukset paikoitellen muuttuivat levottomuuksiksi ja pahimmillaan mellakoiksi. Pidän tällaisen diskurssin esittelemistä välttämättömänä, sillä mielenosoitusten perimmäisenä tarkoituksena oli juuri poliisiväkivallan vastustaminen, jolloin poliisin toiminta mielenosoitusten suhteen ja sen käsitteleminen uutisoinnissa on merkittävää representaatioiden kannalta.

Poliisin vastuuta George Floydin kuolemaan ja siitä seuranneisiin mielenosoituksiin käsitellään esimerkiksi Washington-kirjeenvaihtajan analyysissa, joka loppuu näihin sanoihin:

”Teini-ikäinen myyjä soitti - - poliisit, The New York Times kertoo. Hän oli siitä heti pahoillaan, mutta se kuului kaupan protokollaan.

Poliisit saapuivat. He eivät noudattaneet protokollaa.” (Artikkeli 1, HS 31.5.2020a)

Lainauksessa kerrotaan lyhyesti se, miten Floydin kuolemaan johtaneet tapahtumat etenivät. Kirjoittaja tuo esille, että poliisit paikalle soittanut myyjä ei niinkään toiminut väärin, vaan että kuolema on niiden poliisien vastuulla, jotka eivät noudattaneet tiettyä protokollaa tilanteessa. Huomio on tärkeä, sillä se kuvaa yhtäältä sitä, miksi mielenosoituksia ylipäättänsä alettiin järjestämään ja toisaalta taustoittaa tietynlaista epäluottamusta, jota erityisesti Yhdysvalloissa koetaan poliisi-instituutiota kohtaan. Kuten olen jo aiemmin todennut, uutisoinnissa mielenosoituksissa ja niiden varjolla tapahtuneet väkivaltateot ja omaisuustuhot kehystetään usein oleellisiksi. Tällöin tässä lainauksessa nähty laajempien tapahtumaketjujen ja asiayhteyden kuvailu ja selittäminen saattaa jäädä vähemmälle, jolloin luodaan kuvaa epärationaalisista protestoijista ja jopa mellakoijista, jotka riehuvat ja uhkaavat virkavaltaa ilman syytä.

Poliisin vastuu ilmenee myös raportoitaessa mielenosoitusten eskaloitumisesta levottomuuksiksi ja mellakoiksi. Artikkeleissa saatetaan puhua siitä, että mielenosoitusten yhteydessä on ilmennyt levottomuuksia ja pahimmissa tapauksissa ne ovat saattaneet yltyä mellakoiksi. Välttämättä ei kuitenkaan tuoda esille kuin mielenosoittajien vastuu, vaikka myös poliisin toiminnalla on vaikutus siihen, minkälaisiksi mielenosoitukset kehkeytyvät. Newyorkilaisen mielenosoittajan haastattelussa tuodaan kuitenkin esille se, että myös poliisit ovat käyttäneet aggressiivisiä keinoja, jotka ovat voineet vaikuttaa mielenosoitusten eskaloitumiseen:

”Paikoin mielenosoitukset ovat muodostuneet mellakoiksi, ryöstelyiksi ja tuhopoltoiksi, joiden osanottajista tai näiden tarkoitusperistä ei ole enää täysin selvää käsitystä. Poliisi on vastannut yhä aggressiivisemmin ampumalla kyynelkaasua ja kumiluoteja.” (Artikkeli 2, HS 2.6.2020)

Otteessa kerrotaan mielenosoitusten yltyneen paikoin monin tavoin, mutta yllyttäjien tarkoitusperistä ja esimerkiksi niiden liittymisestä BLM-liikkeeseen ei ole todisteita. Lisäksi lainauksessa todetaan, että myös poliisin toimintakeinot ovat muuttuneet aggressiivisemmäksi. Tämä on olennainen näkökulma uutisointiin, sillä poliisin toimintakeinojen koventuessa voidaan myös protestoijien käyttäytymisessä olettaa näkyvän muutoksia. Kun tämä huomioidaan myös uutisoinnissa ja tapahtumien kuvailussa, ei mielenosoitusten legitimiteetti välttämättä kärsi samalla tavalla kuin

silloin, jos protestien yltyminen mellakoinniksi asetetaan vain mieltään osoittamaan saapuneiden siviilien harteille.

5.6.2 Mielenosoitusten taustalla vaikuttava historiallinen konteksti ja rasismi

Toisena protestiparadigman ulkopuolelle jäävänä diskurssina Helsingin Sanomien uutisoinnissa on Black Lives Matter -mielenosoitusten tuominen niiden historialliseen kontekstiin sekä rasismin kontekstiin.

Protestiparadigma ja etenkin delegitimisaation alakäsite sisältävät ajatuksen siitä, että protestin perimmäistä tarkoitusta ei kerrota ja mielenosoituksia ei paradigman mukaisessa uutisoinnissa aseteta sen kontekstiin (esim. McLeod 2007). Aineistossani tämä ei kuitenkaan esiintynyt näin yksiselitteisesti, vaan protestien kontekstia tuotiin esille joko lyhyesti tai laajemmin riippuen artikkelista. Seuraavaksi otan tarkasteluun esimerkkejä sellaisista aineistossani esiintyvistä näkökulmista, jossa käsitellään rakenteellista rasismia sekä historiallista kontekstia, johon Black Lives Matter -mielenosoitukset laajemmin linkittyvät.

Ensimmäinen lainaus on artikkelista, joka on henkilöhaastattelu newyorkilaisesta mielenosoitukseen osallistuneesta mustasta miehestä:

”Poliisia pitää varoa. Mustien on yhä vaikeampi saada pankista lainaa kuin valkoisten.

Koulut ovat yhä eriytyneitä ja jos enemmistö koulun oppilaista on mustia ja latinoja, koulun resurssit ovat yleensä huonommat. Ero ulottuu koulutarvikkeista opinto-ohjaajien määrään. Opinto-ohjaajilla on Yhdysvalloissa tärkeä rooli yliopistoihin hakemisessa.

Lista jatkuu. Kannabis on vienyt Alstonin sukulaisia vankilaan. Valkoiset polttavat nyt kaikessa rauhassa. Kun huumeongelma riivaa mustia yhteisöjä, riippuvaiset heitetään vankilaan. Kun se ulottuu valkoiseen Amerikkaan, puhutaan opioidikriisistä ja vaaditaan ihmisille hoitoa.” (Artikkeli 2, HS 2.6.2020)

Lainauksessa listataan asioita, joiden kautta rakenteellinen rasismi tulee näkyväksi yhdysvaltalaisessa yhteiskunnassa. Poliisiväkivalta, lainan saaminen, koulutus sekä huumeainekokseista annetut tuomiot toimivat esimerkkeinä siitä, että mustien ja valkoisten asema ei ole Yhdysvalloissa samanlainen, vaan rakenteelliset tekijät vaikeuttavat mustien ihmisten elämää huomattavasti. Otteella rasismin ilmenemismuotoja selkeytetään suomalaisille – etenkin valkoisille, joille tällaiset asiat eivät ihonvärin tuoman valta-aseman ja etuoikeuden vuoksi ole tuttuja. Tällainen laajemman kontekstin avaaminen on tärkeää representaatioiden kannalta, ja sillä voidaan estää mielenosoitusten merkitysten ja oikeutuksen kyseenalaistamista.

Helsingin Sanomien uutisoinnissa tuotettujen representaatioiden kannalta on olennaista myös se, että mielenosoitusten merkitykset tuodaan Suomen kontekstiin – mielenosoituksia järjestettiin myös Suomessa useassa kaupungissa. Joissain tapauksissa julkisessa keskustelussa nousi kuitenkin esille pohdintaa siitä, miksi Black Lives Matter -liikkeen vastustama poliisiväkivalta ja poliisi-instituutiossa vaikuttava rasismi ovat aiheina relevantteja maassa, jossa luottamus kyseiseen instituutioon ja turvallisuusviranomaisiin on vakaalla, ellei korkeallakin tasolla (Vuorensyrjä & Rauta 2020).

Artikkelissa, jossa kerrotaan Helsingin Senaatintorilla järjestetystä BLM-mielenosoituksesta, käsitellään tätä kysymystä näin:

”Miksi Yhdysvalloissa tapahtuva poliisiväkivalta on olennaista nostaa esille myös Suomessa tai ylipäätään Euroopassa? Moukokon mielestä kyse on siitä, että ihmisten tulee tietää, kuinka tummaihoisia kohdellaan niin ympäri maailman kuin Suomessakin.” (Artikkeli 3, HS 3.6.2020a)

Lainauksessa todetaan poliisiväkivallan esille nostamisen olevan olennaista myös Suomessa, jotta ihmiset tietäisivät, miten rasismi ilmenee ja osaisivat tunnistaa rasismia siellä missä sitä esiintyy, sillä se on maailmanlaajuisesti vaikuttava ilmiö, eikä koske vain Yhdysvaltoja. Mielenosoitusten merkitystä Suomessa ei voi vähätellä – vaikka BLM keskittyykin erityisesti poliisiväkivallan vastustamiseen varsinkin George Floydin kuoleman yhteydessä, on siinä kyse laajemmin myös rasismista. Suomessa rasismista vastustamista esimerkiksi mielenosoitusten muodossa tarvitaan, sillä etenkin mustat, afrikkalaistaustaiset ihmiset kohtaavat rasistista häirintää Suomessa eniten muihin Euroopan maihin verrattuna (Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) 2018). Ne representaatiot, joita rasismista ja sen vaikutuksista Suomessa tuotetaan, ovat siis oleellisia, kun pohditaan niitä toimia, joita voitaisiin tehdä rasismia kitkemiseksi. Sama koskee rodullistetuista vähemmistöistä ja etenkin tässä kontekstissa mustista ihmisistä ja heidän asemastaan mediassa tuotettuja representaatioita.

Rasismi tuodaan esille myös tunteisiin vetoavilla keinoilla, lähelle yksilöä. Artikkelissa, jossa haastatellaan Minnesotassa asuvia suomalaisia, puhutaan rasismista ja protesteista näin:

”Kyse ei tietenkään ole pelkästään Floydin menehtymisestä poliisin kiinniottotilanteesta, vaan suuremmasta ongelmasta, jossa afroamerikkalaisia menehtyy viranomaisten kanssa käydyissä yhteenotoissa.”

Hän toivoo, että protestit herättävät jokaisen miettimään, mistä nykyinen tilanne johtuu ja miten itse voi vaikuttaa asioihin niin Yhdysvalloissa kuin muissa maissa.

”Viekö oma käytös maailmaa enemmän vai vähemmän rasistiseen suuntaan?” hän kysyy.” (Artikkeli 8, HS 3.6.2020b)

Lainauksessa haastateltava puhuu poliisiväkivallan ja rasismien ilmiöiden ja ongelmien ulottuvan George Floydin kuolemaa laajemmalle. Lisäksi lainauksesta käy ilmi haastateltavan toive sitä, että protestit herättelisivät yksilöitä miettimään rasismien vaikutuksia ja omaa toimintaa suhteessa rasismiin.

Otteessa voidaan nähdä pyrkimys vedota yksilöihin, jotta he ymmärtäisivät rasismien merkityksen ja protestien linkittymisen laajempaan yhteiskunnalliseen ja historialliseen kontekstiin. Tässäkin lainauksessa toisin sanoen perustellaan sitä, miksi mielenosoitukset ovat oikeutettuja, legitiimejä ja tarvittavia. Suora lainaus Yhdysvalloissa asuvalta ja yhteiskuntaa lähemmin seuranneelta henkilöltä, jossa ikään kuin suoraan puhutellaan yksilöä ja lukijaa pyrkii merkityksellistämään rasististen yhteiskuntarakenteiden purkamista sekä yksilön oman toiminnan vastuuta ja painottamaan niiden tärkeyttä.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielmani tavoitteena on ollut tutkia sitä, millaisia representaatioita kesän 2020 Black Lives Matter-mielenosoituksista on tuotettu Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Olen tutkinut, miten protestiparadigman keinot näkyvät Helsingin Sanomien protestiuutisoinnissa sekä millaisia nimityksiä mielenosoituksista käytetään. Olen analysoinut aineistostani sitä, miten mielenosoituksista kirjoitetaan ja käyttänyt analyysia ohjaavana teoriana niin sanottua protestiparadigmaa. Aineistostani välittyy representaatioiden kannalta moninaisia havaintoja: mielenosoituksista luodaan kuvia toisaalta legitiimeinä, historian ja rasismien oikeuttamina, mutta protestiparadigman keinojen käyttäminen sekä ”mielenosoituksen” ja ”mellakoinnin” rinnastaminen keskenään kyseenalaistaa legitimitettä.

Protestiparadigman keinoja näyttäytyi aineistossani eniten niissä artikkeleissa, joissa uutisoitiin Yhdysvalloissa järjestetyistä mielenosoituksista ja niistä seuranneista levottomuuksista. Tätä voi selittää suomalaisten Yhdysvalloissa työskentelevien kirjeenvaihtajien vaikeus saada ensi käden tietoa, jolloin uutistyyössä on käytettävä melkein poikkeuksetta toisen käden lähteitä – useimmiten amerikkalaisia uutismedioita tai kansainvälisten uutistoimistojä (Pekonen 2005, 73). Jos ensi käden lähteiden käytössä on vaikeuksia jo Yhdysvalloissa työskentelevillä suomalaisilla toimittajilla, voi sen olettaa täten olevan vaikeata myös Suomesta käsin. Useimmat Yhdysvaltojen tapahtumista kertoneista artikkeleista viittasivatkin juuri joihinkin yhdysvaltalaisiin päivälehtiin, kuten The New

York Timesiin. Koska Yhdysvaltojen medioissa protestiparadigman taktiikoita on havaittu käytettävän BLM-mielenosoitusten yhteydessä aiemmin (Leopold & Bell, 2017), voi se vaikuttaa myös protestiparadigman viiden kohdan esiintymiseen Helsingin Sanomien uutisoinnissa ja edelleen niihin representaatioihin, joita mielenosoituksista luodaan. Toisen käden lähteillä on siis vaikutus siihen, miten tapahtumista on kirjoitettu.

Tutkielmani kannalta tärkeä havainto on, että käsitteet ”mielenosoitus” ja ”mellakka” näyttäytyivät useassa artikkelissa synonyymeina, ja näin myös mielenosoittajat ja mellakoitsijat näyttäytyivät usein identtisinä ryhminä. Näihin sanavalintoihin voi vaikuttaa se, että toimittajien työtä värittää kiire (ks. Pietikäinen 2002), eikä aikaa yksityiskohtaiselle käsitteiden määrittelylle monissa tapauksissa ole. Lisäksi edellä mainitsemani toisen käden lähteiden käyttö voi tässäkin kontekstissa vaikuttaa – jos lähteinä käytetyissä yhdysvaltalaisissa uutisissa ei ole eroteltu käsitteitä tai ryhmiä toisistaan, ei niitä välttämättä erotella suomalaisessakaan mediassa. Tämä myös vaikuttaa uutisen kehystämiseen (uutiskehyksistä protestiparadigman kontekstissa ks. luku 3.2) ja uutisten kehystäminen edelleen representaatioihin. Representaatioon ja sen tuottamiseen kuuluu valinta siitä, miten esitettävä asia luokitellaan. Kategorisointia tehdään kielellisillä valinnoilla, joita kielelliset representaatiot vaativat: tuntemamme sanasto antaa käyttöömme tiettyjä ennalta tunnistettavia kategorioita. (Fairclough 1997, 143.) Esimerkiksi ”mielenosoitus” ja ”mellakka” tuottavat käsitteinä erilaisia kategorisointeja ja merkityksiä ja sitä kautta mielikuvia. Jos uutisartikkeleissa käytetään synonyyminomaisesti näitä kahta sanaa, muodostuvat representaatiot ja representaatioiden rakentama todellisuus tietynlaisiksi.

Toimittajien tekemillä sanavalinnoilla on siis merkitystä representaatioiden kannalta. Aineistossani ”mellakka” ja ”mielenosoitus” -käsitteiden käyttö sekä ylipäättensä ne sanavalinnat, joita uutisoinnissa käytetään ja joilla tapahtumia kuvailtiin, vaihtelivat artikkelista riippuen. Käsitteiden käytöstä ja sanavalinnoista ei siis löydy selkeää yhteistä linjaa. Sanavalintojen tekeminen ja käsitteiden käyttäminen näyttävät aineistoni valossa olevan pitkälti yksittäisten toimittajien vastuulla. Tätä selittää esimerkiksi se, että jutuissa esitettyjä faktoja, sitaatteja sekä kommentteja voidaan usein valita sen pohjalta, miten hyvin ne tukevat toimittajan omia tulkintoja (Kuutti 2015, 102).

Kaikissa aineistoni artikkeleissa ei ilmennyt protestiparadigman keinojen käyttöä. Erityisesti näin oli Suomessa järjestetyistä mielenosoituksista kertoneissa artikkeleissa. Protestiparadigman ulottuvuuksien käyttö näkyi useimmiten juuri niissä artikkeleissa, jotka käsittelivät Yhdysvaltojen mielenosoituksia. Niissä uutisartikkeleissa, jossa protestiparadigman viiden ulottuvuuden mukaisia keinoja esiintyi, tehtiin levottomuuksista usein uutisoinnin keskipiste uutiskehyksin. Tapahtumista

kerrottiin vain tietty osa tietyistä näkökulmista, jolloin käsiteltävä ilmiö määrittyy tietynlaiseksi. Toista protestiparadigman ulottuvuutta, julkisen mielipiteen hyödyntämistä – tarkemmin sivustakatsojien kommentointia – oli myös hyödynnetty uutisoinnissa. Tämä ei kuitenkaan aina ollut mielenosoituksia kyseenalaistavaa, kuten protestiparadigmassa määritellään (ks. luku 3.2). Sivustakatsojien kommentointia saatettiin hyödyntää yleisinä havaintoina tai jopa mielenosoitusten oikeutusta tukevana aspektina uutisoinnissa. Myös turvautumista virallisiin tahoihin näkyi aineistossa paljon. Erityisesti yhdysvaltaisten poliitikkojen ja virkamiesten ääni oli laajalti kuuluvilla – tästä esimerkkinä nostin analyysissäni esiin ”kotimaan terroristi” -näkökulman: uutisoinnissa viitattiin esimerkiksi sellaisiin virallisiin tahoihin, jotka vertasivat mielenosoittajia terroristeihin.

Neljäs protestiparadigman ulottuvuus, delegitimisointi, näkyi esimerkiksi koronaviruspandemian ja -rajoitusten sekä rajoitusten rikkomisen korostamisena. Toisaalta koronavirusnäkökulma saattoi myös kuvailla mielenosoitusten merkittävyyttä – rajoitukset ovat mieltään osoittaneille rikkomisen arvoisia, kun on kyseessä rasismien ja poliisiväkivallan vastustaminen. Vähiten aineistossa näkyi suoraa mielenosoitusten ja mielenosoittajien demonisointia. Demonisointi kohdistui eniten levottomuuksia lietsoneisiin tahoihin ja mielenosoitusten varjolla tapahtuneeseen mellakointiin, mutta näitä ryhmiä ei välttämättä käsiteellisesti erotettu rauhallisesti mielenosoittaneista ryhmistä, vaikka ryhmien välille tiettyä vastakkainasettelua synnyttiinkin.

Protestiparadigman rinnalle olen nostanut kaksi aineistolähtöistä diskurssia: poliisin vastuun mielenosoituksissa ja laajemmin mielenosoitusten taustalla sekä mielenosoitusten tuomisen laajempaan historialliseen kontekstiin ja rasismien kontekstiin. Nämä diskurssit näyttäytyvät aineistossa mielenosoitusten oikeutusta tukevana tekijöinä, ja näin luovat myös representaatioita, jotka ovat BLM-liikkeen oikeutuksen kannalta merkittäviä. Poliisin vastuun erittely tuo myös näkyväksi tiettyä mielenosoittajien ja poliisin välistä vastakkainasettelua, joka aineistostani nousee esille. Representaatioihin ja niiden muotoutumiseen tietynlaisiksi vaikuttaa se, että mielenosoituksissa aktiivisina toimijoina esitetään sekä mielenosoittajat että poliisi – molemmilla on oma vastuunsa siinä, mihin suuntaan tilanne mielenosoituksissa kärjistyy. Erityisen tärkeää poliisin vastuun esilletuominen on, kun on kyseessä mielenosoitukset, jotka monella tapaa kyseenalaistavat poliisi-instituutiota sekä väkivaltaa, jota instituution ja uniformun tuoman suojan varjolla (ks. Locke 1996) harjoitetaan. Rasismien kontekstiin tuominen taas kuvailee mielenosoituksen tärkeyttä Yhdysvalloissa sekä niiden merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Rasismien voi tulosteni valossa nähdä nousevan aineistosta epäsuorasti esille juuri protestiparadigman keinojen esiintymisen sekä ”mielenosoituksen” ja ”mellakan” käsitteiden synonyymimaisen

käyttämisen kautta. Olen tutkielmassani käsittänyt rasismien Rastaan (2005, 72) mukaan toimintana ja sen seurauksina (ks. luku 2.1), ja protestiparadigman ulottuvuuksien näkymisen voi nähdä tuovan esiin sellaisia rasismia edistäviä toimintoja ja sen seurauksia, jotka eivät ole suoria, mutta jotka tarkastelemistani artikkeleista epäsuorasti ilmenevät. Black Lives Matter -mielenosoitusten legitimitietin kyseenalaistaminen protestiparadigman keinojen avulla voi näin siis linkittyä rasismiin. Rastaan (em.) mukaan rasismi ei suomalaisessa mediassa ole suoraa ja avointa, mutta median puhe- ja esitystavat voivat rasistisia stereotyyppioita ja ajattelutapoja uusintaa. Tämän voi tuoda tutkielmani havaintojeni kontekstiin: protestiparadigman ulottuvuuksien avulla uutisoinnissa saatetaan epäsuorasti uusintaa ja tuottaa negatiivisia, rasistisia ajattelumalleja, jos BLM-mielenosoitukset pelkistetään ”rotumellakoiksi” (”rotumellakoista” ks. esim. Holmes & Smith 2008) tai ylipäättänsä pelkiksi mellakoiksi. Kuitenkaan laajempaa Helsingin Sanomien uutisoinnissa vaikuttavaa institutionaalista rasismia ei voida tutkielmani lähtökohdilla todeta.

Protestiparadigma on teoriana aineiston analyysia ohjaava, joka tulee ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa. Rasismien ilmenemistä BLM-mielenosoitusten representaatioissa voi saada erilaista tietoa toisenlaisen analyysia ohjaavan tulkintakehyksen avulla. Jatkotutkimusta olisi mielenkiintoista nähdä myös siitä, ovatko BLM-mielenosoituksista ja -liikkeestä tuotetut representaatiot Helsingin Sanomissa muuttuneet nyt, kun ilmiö ei ole enää trendi, ja mielenosoituksia ei ole nähty yhtä laajamittaisesti. Myös George Floydin surmanneen poliisin Derek Chauvinin tuomio vuonna 2021 ja tuomion vaikutus liikkeestä ja mielenosoituksista tuotettuihin representaatioihin on yksi mahdollinen näkökulma, jolla lähestyä tässä tutkielmassa tarkastelemiani ilmiöitä.

Ylipäättänsä tutkimusta suomalaisessa mediassa esiintyvistä rasismista ja myös sen liittämistä Black Lives Matter -liikkeen ja -mielenosoitusten kontekstiin olisi tärkeää tehdä, sillä kuten olen tutkielmassani Pietikäisen (2002) ja Rastaan (2005) mukaan todennut, ei suomalainen media ole rasismista vapaa – eikä näin myöskään Helsingin Sanomat.

7. LÄHTEET

- About Black Lives Matter. <https://blacklivesmatter.com/about/>. Viitattu 4.5.2021.
- Arango, T. & Dewan, S. & Eligon, J. & Bogel-Burroughs, N. (20.4.2021) Derek Chauvin is found guilty of murdering George Floyd. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2021/04/20/us/chauvin-guilty-murder-george-floyd.html>. Viitattu 26.4.2021.
- Berner, A-S. (31.5.2020) Teini-ikäinen myyjä noudatti protokollaa ja soitti poliisit, ja pian Yhdysvallat oli liekeissä. Helsingin Sanomat. <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006525622.html>. Viitattu 4.5.2021.
- Chan, J. & Lee, C-C. (1984) Journalistic paradigms on civil protests: A case study of Hong Kong. Teoksessa A. Arno & W. Dissanayake (toim.) The news media in national and international conflict. Boulder: Westview Press, 183–202.
- Edwards F. & Lee, H. & Esposito, M. (2019) Risk of being killed by police use of force in the United States by age, race–ethnicity, and sex. *Proceedings of the National Academy of Science* 116:34, 16793–16798.
- Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) (2018) Being Black in the EU. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-being-black-in-the-eu_en.pdf. Viitattu 30.3.2021.
- Fairclough, N. (1997) Miten media puhuu. (Suom. Virpi Blom & Kaarina Hazard). Tampere: Vastapaino.
- Hill, E. & Tiefenthäler A. & Triebert, C. & Jordan, D. & Willis, H. & Stein R. (2020) 8 minutes and 46 seconds: How George Floyd was killed in police custody. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/05/31/us/george-floyd-investigation.html>. Viitattu 30.3.2020.
- Holmes, M. & Smith, B. (2008) Race and Police Brutality: Roots of an Urban Dilemma. Albany: State University of New York Press.
- Ismail, T. & Torosyan, G. & Tully. M. (2019) Social media, legacy media and gatekeeping: the protest paradigm in news of Ferguson and Charlottesville. *The Communication Review (Yverdon, Switzerland)* 22:3, 169–195.
- Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (2016) Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Kuutti, H. (2015) Todenmukainen journalismi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lahti, A. (1997) Poliisi ja joukkojenhallinta. Poliisin oppikirjasarja 1/97. Sisäministeriö (Poliisiosasto): Helsinki.

- Lee, F. (2014) Triggering the Protest Paradigm: Examining Factors Affecting News Coverage of Protests. *International Journal of Communications* 8:1, 2725–2746.
- Lehtonen, M. (1996) Merkitysten maailma: Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohtia. Tampere: Vastapaino.
- Leopold, J. & Bell, M. (2017) News media and the racialization of protest: an analysis of Black Lives Matter articles. *Equality, Diversity and Inclusion* 36:8, 720–735.
- Locke, H. (1996) The Color of Law and the Issue of Color: Race and the Abuse of Police Power. (Uudelleenjulkaisu) Teoksessa B. Krisberg, S. Marchionna & C. Baird (toim.) *Continuing the Struggle for Justice: 100 Years of the National Council on Crime and Delinquency* (2007) Thousand Oaks: Sage Publications Inc, 223–226.
- McLeod, D. & Hertog, J. (1999) Social Control and the Mass Media's Role in the Regulation of Protest Groups. Teoksessa D. Demers & K. Viswanath (toim.) *Mass Media, Social Control and Social Change. A Macrosocial Perspective*. Ames: Iowa State University Press, 305–330.
- McLeod, D. & Detenber, B. (1999) Framing effects of television news coverage of social protest. *Journal of Communication* 49:3, 3–23.
- McLeod, D. (2007) News Coverage and Social Protest: How the Media's Protest Paradigm Exacerbates Social Conflict. *Journal of Dispute Resolution* 2007:1, 185–194.
- Media Audit Finland (2019) LT ja JT Tarkastustilasto: Levikkitilasto 2019. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/08/LT-tilasto-2019.pdf>. Viitattu 21.4.2021
- Miles, R. (1994) Rasismi. (Suom. Antero Tiusanen & Juha Koivisto). Tampere: Vastapaino
- Morales, A. (1972) Ando sangrando (I am bleeding): A study of Mexican-American police conflict. La Puente: Perspectiva.
- Pekonen, L. (2005) Suomalaiset Yhdysvaltain-kirjeenvaihtajat 1966-2003 – Tutkimus siitä, miten suomalaisviestintien Amerikan agenda syntyy. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusopin laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Pietikäinen, S. (2002) Etniset vähemmistöt uutisissa – käsitteitä ja aikaisempien tutkimusten kertomaa. Teoksessa P. Raittila (toim.) *Etnisyys ja rasismi journalismissa*. Suomen journalistiliitto.
- Raittila, P. (2002) Etnisyys ja rasismi journalismissa. Suomen journalistiliitto.
- Rastas, A. (2005) Rasismi – oppeja, asenteita, toimintaa ja seurauksia. Teoksessa L. Huttunen & O. Löytty. (toim.) *Suomalainen vieraskirja: Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino, 69–116.
- Rikoslaki 1998/563. Annettu Helsingissä 24.7.1998.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012) *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

- Steen, S. & Engen R. & Gainey R. (2005) Images of danger and culpability: Racial stereotyping, case processing, and criminal sentencing. *Criminology* 43:2, 435–468.
- Trivundža, I. & Brlek, S. (2017) Looking for Mr Hyde: The protest paradigm, violence and (de)legitimation of mass political protests. *International Journal of Media and Cultural Politics* 13:1-2, 131–148.
- Valtonen, S. (1998) Hyvä, paha media: Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa A. Kantola, I. Moring & E. Väliaverronen (toim.) Media-analyysi: tekstistä tulkintaan. Helsingin yliopisto: Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 93–121.
- Vuorensyrjä, M. & Rauta J. (2020) Poliisibarometri 2020: Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Helsinki: Sisäministeriö.
- Zoumpourlis, V. & Goulielmaki, M. & Rizos, E. & Baliou, S. & Spandidos, D. A. (2020) The COVID-19 pandemic as a scientific and social challenge in the 21st century. *Molecular Medicine Reports* 22:4, 3035–3048.

LIITE 1: Aineisto

- Berner, A-S. 31.5.2020 Teini-ikäinen myyjä noudatti protokollaa ja soitti poliisit, ja pian Yhdysvallat oli liekeissä. Helsingin Sanomat. <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006525622.html>
- Berner, A-S. 2.6.2020 ”Vihasin tätä maata, joka väittää olevansa minua varten” – Lukiolainen Marcus Alston kertoo, miksi hän osoittaa mieltään New Yorkin kaduilla. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006527767.html>
- Bäckgren, N. 3.6.2020 Senaatintorilla järjestetään Black lives matter -mielenosoitus – ”Emme halua osoittaa, että Suomessa poliisi on brutaali”, muistuttavat tekijät. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000006528524.html>
- Eri puolilla maailmaa kokoonnuttiin vastustamaan rasismia ja poliisiväkivaltaa George Floydin kuoleman myötä. 4.6.2020. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006532665.html>
- Halminen, L. 1.6.2020 Anarkistit lähtivät kadulle ja verkossa äärioikeisto lietsoo sisällissotaa: Yhdysvaltojen levottomuuksiin osallistuvat monet ääriliikkeet. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006526390.html>
- Halminen, L. 29.5.2020 Poliisiväkivallasta käynnistyneet protestit leviävät Yhdysvalloissa, Minneapolisissa mielenosoittajat sytyttivät poliisiaseman tuleen ja Louisvillessa seitsemää ihmistä on ammuttu. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006522786.html>
- Similä, V. & Ervasti A-E. 30.5.2020 Poliisiväkivaltaa vastustavat protestit levisivät yli 20 kaupunkiin Yhdysvalloissa, mediatietojen mukaan kaksi ihmistä on kuollut. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006524525.html>
- Similä, V. & Sutinen, E. & Hakkarainen, K. 31.5.2020 Protestit kiihtyvät kielloista huolimatta, Valkoisen talon luona käytettiin kyynelkaasua. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006525195.html>
- Sirén, V. 3.6.2020 Minneapolisin suomalaiset seuraavat kotikaupunkinsa tuhoa – ”Pankkien ja postien polttaminen oli valtava yllätys”. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006527925.html>
- Timonen, V. & Teiskonlahti R. 3.6.2020 George Floydin kuolemasta lähteneitä mielenosoituksia on nyt ympäri maailmaa: Tukholmassa poliisi hajotti väkijoukon ennen tapahtuman alkua. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006528927.html>
- HS 3.6.2020. Yli 3 000 osallistui Black lives matter -mielenosoitukseen, osa marssi Helsingin keskustassa tapahtuman keskeydyttyä Senaatintorilla – videot näyttävät tapahtumat. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006528841.html>

LIITE 2: Aineiston esittely

Ensimmäinen artikkeli (HS 31.5.2020a) *Teini-ikäinen myyjä noudatti protokollaa ja soitti poliisit, ja pian Yhdysvallat oli liekeissä* on Helsingin Sanomien Washington-kirjeenvaihtajan analyysi BLM-mielenosoituksista ja niihin johtaneista tapahtumista. Kirjoittaja analysoi Yhdysvaltojen tilannetta suomalaisen näkökulmasta ja pyrkii tuomaan sen ymmärrettäväksi suomalaisille lukijoille.

Toinen artikkeli (HS 2.6.2020) *”Vihasin tätä maata, joka väittää olevansa minua varten” – Lukiolainen Marcus Alston kertoo, miksi hän osoittaa mieltään New Yorkin kaduilla* on haastattelu mielenosoitukseen osallistuneesta newyorkilaisesta. Artikkelin antaa äänen sekä mielenosoittajalle että mustalle ihmiselle, jolloin mielenosoitusten perinpohjainen tarkoitus avautuu enemmän myös suomalaisille lukijoille.

Kolmas artikkeli (HS 3.6.2020a) *Senaatintorilla järjestetään Black lives matter -mielenosoitus – ”Emme halua osoittaa, että Suomessa poliisi on brutaali”*, muistuttavat tekijät tuo aiheen Suomen kontekstiin, sillä siinä puhutaan Helsingissä järjestetystä BLM-mielenosoituksesta. Artikkelissa haastatellaan mielenosoituksen järjestäjäkaksikkoa, ja perustellaan muun muassa sitä, miksi mielenosoitukset ovat relevantteja myös Suomessa.

Neljännessä artikkelissa (HS 4.6.2020) *Eri puolilla maailmaa kokoontuttiin vastustamaan rasismia ja poliisiväkivaltaa George Floydin kuoleman myötä* uutisoidaan BLM-mielenosoituksista ympäri maailman ja otetaan tarkemmin mukaan koronaviruspandemia-näkökulma.

Viides artikkeli (HS 1.6.2020) *Anarkistit lähtivät kadulle ja verkossa äärioikeisto lietsoo sisällissotaa: Yhdysvaltojen levottomuuksiin osallistuvat monet ääriliikkeet* käsittelee otsikon mukaisesti ääriliikkeiden osallisuutta mielenosoitukseen. Artikkelissa äänessä ovat erityisesti yhdysvaltalaiset poliitikot ja virkamiehet ja muut asiantuntijat, ja siinä näkyy selvästi äärioikeisto-äärivasemmisto -vastakkainasettelu.

Kuudes artikkeli (HS 29.5.2020) *Poliisiväkivallasta käynnistyneet protestit leviävät Yhdysvalloissa, Minneapolisissa mielenosoittajat sytyttivät poliisiaseman tuleen ja Louisvillessa seitsemää ihmistä on ammuttu* keskittyy jälleen kerran uutisoimaan mielenosoitusten tapahtumista. Itse otsikossa jo keskitytään kuvailemaan mielenosoitusten väkivaltaisuuksia.

Seitsemäs artikkeli (HS 30.5.2020) *Poliisiväkivaltaa vastustavat protestit levisivät yli 20 kaupunkiin Yhdysvalloissa, mediatietojen mukaan kaksi ihmistä on kuollut* kuvailee Yhdysvaltojen mielenosoituksiin liittyviä tapahtumia. Myös tässä artikkelissa kiinnitetään erityistä huomiota väkivaltaisuuksiin, joita mielenosoituksissa on harjoitettu, erityisesti mielenosoittajien toimesta. Lisäksi artikkelissa kuuluu ns. virallisten tahojen ääni ja toisaalta myös silminnäkijöiden ääni, mutta ei mielenosoittajien itse.

Kahdeksas artikkeli (HS 3.6.2020b) *Minneapolisin suomalaiset seuraavat kotikaupunkinsa tuhoa – ”Pankkien ja postien polttaminen oli valtava yllätys”* lähestyy mielenosoituksia ja niiden yhteydessä syntyneitä levottomuuksia Minneapolisissa asuvien suomalaisten näkökulmasta. Artikkelin otsikko antaa sisällöstä paljon negatiivisemmän kuvan kuin se todellisuudessa on – haastatellut suomalaiset antavat tukensa mielenosoittajille ja reflektoivat tapahtumien taustalla olevia yhteiskunnallisia ongelmia.

Yhdeksäs artikkeli (HS 3.6.2020c) *George Floydin kuolemasta lähteneitä mielenosoituksia on nyt ympäri maailmaa: Tukholmassa poliisi hajotti väkijoukon ennen tapahtuman alkua* uutisoi Yhdysvalloista muualle maailmaan levinneistä BLM-mielenosoituksista ja niihin liittyneistä tapahtumista.

Kymmenes artikkeli (HS 3.6.2020d) *Yli 3 000 osallistui Black lives matter -mielenosoitukseen, osa marssi Helsingin keskustassa tapahtuman keskeydyttyä Senaatintorilla – videot näyttävät tapahtumat* käsittelee jälleen BLM-mielenosoitusta Suomen kontekstissa: otsikon mukaisesti se kuvailee Helsingissä pidetyn mielenosoituksen kulkua. Artikkelissa kuuluu sekä mielenosoituksen järjestäjien että silminnäkijöiden ja viranomaisten äänet, mutta se lähestyy aihetta lähinnä koronaviruspandemian näkökulmasta.

Yhdestoista artikkeli (HS 31.5.2020b) *Protestit kiihtyvät kielloista huolimatta, Valkoisen talon luona käytettiin kyynelkaasua* käsittelee mielenosoituksia ja niistä seuranneita liikkumiskeltoja Yhdysvalloissa, sekä tarkastelee niitä Yhdysvaltain hallinnon ja osavaltioiden hallintojen toimien kautta – artikkelissa kuuluu vahvasti eri virkamiesten ja poliitikkojen äänet.